

Academia Bârlădeană

Anul XXVI, 1(82), Trimestrul 1, 2021

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

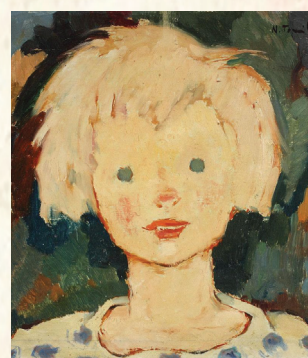
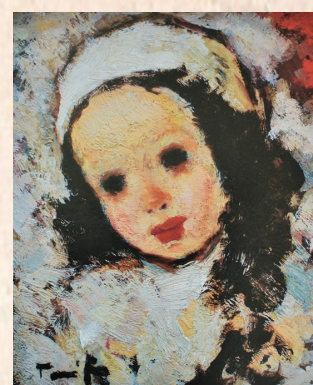
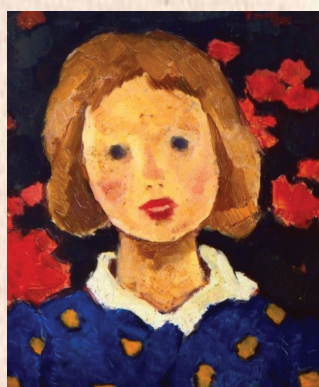

Președinte de onoare:

C. D. Zeletin

Președinte: Elena Monu

N. N. Tonitza 135

*A ști să desenezi e o meserie;
a ști să exprimi o undă emotivă,
e o artă.*

N. N. Tonitza

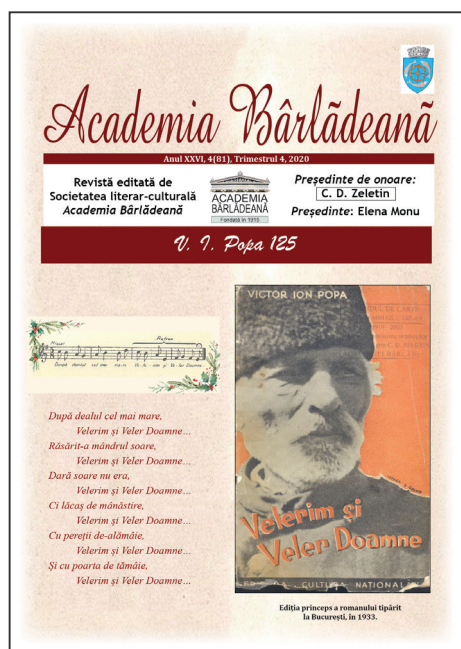
Autoportret, ulei pe pânză, 49 x 39, nesemnat.
Perioada müncheneză (1907-1909)

CUPRINS

• N. N. Tonitza 135:			
Elena Monu , <i>N.N. Tonitza. Schiță biografică</i>	3	Mirela Chicoș	20
Ghiță Cristian , <i>Nicolae N. Tonitza, artist și pedagog</i>	4	Cristina Cîmpeanu	20
Elena Monu , <i>Un tablou inedit al pictorului Mihai Adamiu</i>	5	Raluca Anghel	22
• In memoriam C.D. Zeletin:		Nechita Nechifor	23
Alexandru Popescu Prahovara , <i>Per animam</i>	6	Luminița Cojoacă	24
Sorin Lavric , <i>Consumatorul de înserări</i>	6	Pavel Marian	24
Ioan Dănilă , <i>Dublă omagiere</i>	7	• Proză:	
Elena Petriman , <i>Despre Adagiile lui C.D. Zeletin</i>	8	Roxana Galan , <i>Zero</i>	25
<i>Instalarea Plăcii memoriale C.D. ZELETIN</i>	9	Teodor Oancă , <i>Ceașca de cafea</i>	26
C.D. Zeletin , <i>Dada & Dada. Fulguri din copilărie</i>	10	• Critică și istorie literară:	
• Evocări:		Horațiu Stamatin , <i>„Lilith ne dăruia șuvițe din părul ei”</i>	27
Zâna Tămășanu , <i>Destinul unui clasic: Ion Creangă</i>	12	Mircea Coloșenco , <i>Luca Ion Caragiale - Boemul plin de harisme</i>	29
• Aniversare:		Theodor Codreanu , <i>Un roman tradiționalist</i>	30
Serghei Coloșenco 80	14	Simion Bogdănescu , <i>Tușa extremelor</i>	31
• Poezie:		Gheorghe POSTELNICU , <i>Suferință, credință și omenie în ultima carte a unui scriitor bârlădean</i>	32
Alexandru Popescu Prahovara , <i>Solstițiu de Doamnă</i>	16	• Despre noi:	
Adrian Voica , <i>Hanul cuvintelor</i>	19	Mihai Zamfir , <i>O altă academie</i>	33
<i>Un poem de... Dumitru Merlușcă</i>	20		

VIAȚA ACADEMIEI

Luni, 21 decembrie 2020, a fost lansată revista *Academia Bârlădeană*, nr. 4/2020. În condițiile impuse de pandemie, lansarea s-a făcut on line, iar distribuirea, prin poștă sau direct, prin întâlniri individuale cu membrii societății.

În luna ianuarie 2021, Academia Bârlădeană a anunțat lansarea proiectului **N.N. Tonitza, 135 de ani de la naștere**. Președinta societății, Elena Monu, a propus, în discuția cu av. Dumitru

Boroș, primarul municipiului, ca manifestarea, cuprinzând mai multe componente, organizată de Primăria municipiului, Consiliul local și Academia Bârlădeană, să aibă momentul principal în ziua nașterii artistului, pe 13 aprilie. Elena Monu a transmis domnului Primar conținutul convorbirilor avute cu Andra Tonitza, strănepoata directă a marelui pictor. Important de menționat este faptul că, la invitația organizatorilor, doamna Andra Tonitza va fi prezentă la aceste manifestări dedicate străbunicului său.

Miercuri, 10 februarie

2021, participând, alături de alți autori bârlădeni, la activitatea Bibliotecii Municipale „Stroe S. Belloescu”, organizată de „Ziua internațională a cititului împreună”, scriitoarea Roxana Galan, membră a Academiei Bârlădene, a citit din cărțile sale.

Sâmbătă, 20 februarie 2021,

doamna dr. Gabriela Dimoftache Sfințeanu, membru onorific al Academiei Bârlădene, a organizat comemorarea lui **C.D. Zeletin**, Președintele de onoare al Academiei, la un an de la trecerea sa la cele veșnice. Prima etapă a ceremoniei s-a desfășurat la Biserica Mavrogheni,

la ora 9, apoi, la ora 11, pomenirea cuvenită la mormântul lui C.D. Zeletin de la Mănăstirea Samurcășești. Asistența, numeroasă pentru aceste vremuri – rude, prieteni, colaboratori ai celui plecat – a trăit momente profund emoționante. Academia Bârlădeană a fost reprezentată de ing. Gelu Blănaru, care a avut, de-a lungul anilor, acasă, în București sau la Bârlad, convorbiri cu poetul pe teme atât de dragi lui din poezia și arta italiană.

Doamna Andra Tonitza, în 2010, la Gala Premiilor UCIN

Duminică, 28 februarie

2021: mesajul de bilanț 2020 al Academiei Bârlădene către

membrii și simpatizanții săi:

A trecut un an de când, constrâns de starea de urgență, apoi de carantina pandemică, cu ale lor consecințe asupra a tot ce era până atunci existență cotidiană, nu am mai putut face invitațiile noastre lunare, nu ne-am mai întâlnit, la sediul nostru, decât în grup de trei-cinci persoane... Ultima întâlnire de plen, pe 29 februarie 2020, un dureros In Memoriam C.D. Zeletin, ne-a reunit profund marcați de plecarea la cele veșnice a Președintelui nostru de onoare...

ELENA MONU

N.N.TONITZA. SCHIȚĂ BIOGRAFICĂ (1886-1940)

Artist de renume național și european, N. N. Tonitza s-a născut în Bârlad, la 13 aprilie 1886, în casa părintească situată pe str. Ștefan cel Mare nr. 341. Tatăl său, Neculai Toniță – diminutiv de la Anton, numele de botez al unui strămoș al său – învățase la Școala primară nr. 1 din oraș, în clasa I avându-l coleg pe Alexandru Vlahuță. Neculai a deprins meșteșugul croitoriei în atelierul negustorului Vasiliu, cu a cărui fiică, Anastasia, s-a căsătorit. O vreme, tânărul Toniță a avut un atelier de postăvărie în Piața Sf. Ilie. Familia avea patru băieți și două fete – și o situație materială modestă, astfel că, pentru studiile primare ale copiilor, a fost nevoie de ajutorul financiar al unchiului matern, negustorul Petru Vasiliu. Nu întâmplător pictorul îi va da unicului său fiu numele de botez Petru.

Credem că N.N. Tonitza a urmat cursul primar în localul unde funcționează astăzi Școala gimnazială „Principesa Elena Bibescu”. Interesant este faptul că primele clase gimnaziale le-a făcut la Gimnaziul real „Manolache Costache Epureanu”, instituție înființată de vlăstarele marelui om de stat bârlădean și susținută financiar de Principesa Elena Bibescu. Pe la 1898, când marea pianistă era grav bolnavă, Gimnaziul și-a încetat activitatea, iar elevii săi s-au mutat la Liceul Codreanu. A absolvit, în 1902, cursul inferior al liceului, perioadă dificilă pentru adolescentul Tonitza, care a suportat greu regimul auster al școlii. La intervenția profesorilor de desen și îndeosebi cu sprijinul unchilor săi, Petru Vasiliu și Ioan Saulea, părinții, care îl destinau unei profesii rentabile, și-au dat în cele din urmă acordul pentru înscrierea fiului lor la Școala de Belle Arte din Iași. Tânărul student a fost însă profund decepționat de conținutul predării și de stilul de lucru al profesorilor școlii. Obișnuit din copilărie cu lipsurile, Tonitza a dus-o și mai greu ca student. Iată de ce, de atunci și până la sfârșitul vieții, a militat, sub diferite forme, pentru cei săraci. La Iași, atras de ideologia de stânga, s-a atașat de tinerii intelectuali grupați în Cercul de studii socialiste. Totuși, în aceeași vreme, în plan artistic, a împărtășit ideile junimiste, exprimate în articolele sale din ziarul *Iașul*.

Dificultățile în care se zbătea tânărul student, în pofida ajutorului acordat de Petru Vasiliu, l-au determinat să încerce diverse modalități de a-și îmbunătăți traiul. El și-a manifestat solidaritatea cu țărani răsculați în 1907, ceea ce a dus la intenția conducerii școlii de a-l exmatricula. A fost deci nevoit să se retragă din școală înainte de a-și susține examenul de absolvire.

După o excursie de studii în Italia, a urmat perioada müncheneză, între 1907–1909, importantă pentru educația

sa artistică, prin frecventarea cursurilor lui Hugo von Habermann, profesor la Academia de Arte Frumoase. Între anii 1909–1911, N.N.Tonitza a trăit la Paris, unde a fost cunoscut și apreciat de către Claude Monet. A lucrat mult – peisaje, schițe, portrete și copii după operele unor pictori francezi consacrați – încercând să-și vândă lucrările. La Paris și-a întâlnit prietenii bârlădeni, pictorul Petre Bulgăraș – fost coleg la Belle Arte în Iași – și arhitectul Dumitru Mohor.

Întors la Iași, Tonitza își asigură existența acceptând, împreună cu prietenul Ștefan Dimitrescu, comanda pentru pictura bisericii din Poieni, județul Vaslui, iar în anul următor pictează biserica din Scorțeni, județul Bacău.

Reușește cu greu să convingă conducerea Școlii de Belle Arte să-l accepte la examenul de absolvire (iunie 1912) : diploma era indispensabilă pentru a-și face serviciul militar în termen redus. Dorea, de asemenea, să se poată căsători cu Ecaterina Climescu, dintr-o familie de intelectuali, căsătorie care s-a făcut în octombrie 1913, la absolvirea Școlii de Ofițeri de rezervă din București. Tânărul familie a locuit la început în Iași, într-o casă de pe str. Sărării, insuficientă însă pentru amenajarea unui atelier propriu.

Între anii 1911–1913, două sunt evenimentele de reținut din viața artistului. Primul: concentrat la Bârlad în vara anului 1912, a reușit să organizeze o expoziție de pictură în sala Cinematografului Francez. Al doilea: în vara aceluiași an, a participat cu lucrări la Salonul Oficial, unde a obținut premiul al III-lea.

La izbucnirea Primului Război Mondial, în iulie 1914, Tonitza a făcut a doua concentrare la Bârlad, la Regimentul 12 Cantemir. Revenit la Iași, se străduiește în continuare să obțină comenzi pentru asigurarea traiului familiei sale, mărită odată cu nașterea copiilor: Catrina (1914), Petru (1915), Irina (1917, când tatăl era prizonier în Bulgaria). În august 1916, ofițerul în rezervă Nicolae Tonitza participă la campania României pe frontul din Bulgaria. Este luat prizonier la 24 august, în timpul dezastrului de la Turtucaia. Împreună

cu alți camarazi, după un drum istovitor, ajunge în lagărul de la Kirdjali, în munții Rodope, unde, timp de un an și jumătate, prizonierii români trec prin suferințe cumplite. Printr-o întâmplare fericită, datorită sprijinului unui ofițer bulgar iubitor de artă, artistul a putut să lucreze, realizând în jur de o mie de schițe, din care, din păcate, puține s-au salvat.

Eliberat în aprilie 1918, s-a întors la Iași, unde a încercat să reziste material prin vânzarea picturilor sale cu teme sociale și familiale (portretele copiilor: pe lângă Catrina, Petru, Irina, o fetiță adoptată, Nineta Gusti, nepoată a soției, talentata actriță

Nicolae Tonitza, *Lagăr de prizonieri
(Vânatul păduchilor)*, desen.

de mai târziu). Scurta perioadă ieșeană a fost tulburată nu doar de greutățile vremii, dar și de problemele de sănătate ale membrilor familiei. Cu toate acestea, pictorul a continuat să lucreze și, devenit membru al grupării „Arta română”, a reușit să-și expună tablourile în galeria de pe strada Lăpușneanu.

În 1919, se mută definitiv cu familia la București. O etapă relativ liniștită și fructuoasă pentru pictor a fost șederea la Vălenii de Munte, în anii 1921–1924. Neîntâmplător, lucrările sale din această perioadă se caracterizează prin expresivitate și luminozitate, calități apreciate de Petre Comarnescu: „coloritul lui Tonitza, adeseori asemuit cu sclipirile nestematele orientale, cu strălucirea smalțului din olăria populară, este puternic și cald”.

Ultima perioadă a vieții artistului este uluitoare prin diversitatea domeniilor abordate. Lucrările sale au fost expuse atât la expoziții personale sau de grup organizate în țară, cât și în saloane din Franța, Italia, Spania, Ungaria, Belgia, Olanda, Statele Unite. Concomitent, Tonitza a organizat, împreună cu studenții, campanii de lucru la Sâmbăta de Sus, Balcic, Piatra

Neamț, Durău, Bistrița, a elaborat cataloage pentru expozițiile unor tineri artiști, a ilustrat cărți și reviste (între care, *Fram, ursul polar* de Cezar Petrescu).

În anul 1928, a înființat, împreună cu artiști consacrați ai vremii, la inițiativa profesorilor Constantin Vlădescu și G. Murnu, Academia de pictură și sculptură, în cadrul căreia a predat desenul, pictura și arta decorativă bizantină. În 1933, cu sprijinul conducerii Academiei de Arte frumoase din Iași, ocupă catedra devenită vacantă după moartea prietenului său, Ștefan Dimitrescu, iar din 1937, este ales rectorul instituției.

Suprasolicitarea din ultimele decenii, agravată de suferințele fizice (scleroză cerebrală), la care s-a adăugat suspendarea din funcția de rector, au afectat grav activitatea artistului. Ultimele manifestări notabile au fost prezențele lucrărilor sale la Saloanele oficiale din București (1939) și, în același an, la „Romanian House” din cadrul Expoziției Internaționale de la New York.

S-a stins din viață la 26 februarie 1940. Este înmormântat la Cimitirul militar Ghencea.

GHIȚĂ CRISTIAN

NICOLAE N. TONITZA, ARTIST ȘI PEDAGOG

Pictor militant și pedagog, Nicolae N. Tonitza (1886–1940) a reprezentat prin desen și culoare lumea copiilor și a celor obișniți: a pictat numeroase portrete ale copiilor săi, Irina, Catrina, Petru, ale familiei, dar și alte personaje. Pedagog și scriitor, critic de artă, s-a manifestat plener atât ca artist plastic-pictor, cât și ca îndrumător al unor generații de mari artiști: Corneliu Baba, Călin Alupi, Petre Hârtopeanu, Ion Frunzetti și alții. A practicat un stil pictural decorativ în toate genurile: portret, natură statică, peisaj, compoziție și pictură religioasă.

Ca și Marcel Guguianu, în sculptură, N. N. Tonitza abordează în pictură nudul feminin. În articolul *Preliminarii la studiul nudului*, Tonitza face un aspru rechizitoriu la adresa puritanismului de paradă și a falsului moralism. În nudurile sale artistice urmărește armonia cromatică și estetică, frumusețea formelor, anatomia umană cu detalii semnificative: mâinile, fața, ochii, părul. Nudurile și studiile de nuduri reflectă conștiințiozitatea artistului, buna cuviință în spiritul moralei creștine și al tradiționalului bun simț specific poporului român, care nu a exagerat, ca în zilele noastre, în cultivarea instinctelor primare. Păstrându-și autenticitatea și senzualismul cromatic, stilul propriu al lui Tonitza reflectă ingenuitatea artistică cultivată subtil în spiritul marilor artiști ai lumii: Tizian, Veronese, Modigliani, Picasso, Salvador Dali etc.

În 2019, lucrarea sa *În iatac*, cel mai scump nud din România, pictat în 1926, s-a vândut cu 126.000 de euro.

S-a născut la Bârlad, în urmă cu 135 de ani. De origine modestă, a fost înzestrat de mic cu harul picturii: i l-a recunoscut primul său profesor, Vasile Grossu de la Liceul Codreanu, pe care l-a urmat între anii 1898–1902. Și-a continuat studiile la Școala de Belle-Arte din Iași, unde a fost

coleg cu Ștefan Dimitrescu, originar din Huși, și cu care a făcut pictură religioasă la biserica din Grozești-Bacău.

Spirit militant, a pactizat cu țăranii răsculați la 1907, fapt pentru care a fost urmărit spre a fi exmatriculat și în acel an nu a mai luat examenul de absolvire, astfel că abia în 1912 obține diploma. Cum tot răul e spre bine, a participat la o excursie în Italia organizată de Grigore Tocilescu, istoric și arheolog, membru al Academiei Române.

Urmează apoi în Germania, la München, Academia Regală Bavareză, remarcându-se prin lucrări apreciate de profesorii săi. În această perioadă debutează ca educator și critic de artă în revista *Arta Română* din mai-iunie 1908, cu articolul „Importanța criticii în artă”, dar și ca grafician în revista *Furnica*.

Din Germania pleacă la Paris, unde lucrează asiduu făcând copii după maestrul picturii universale, dar și pictură *en plein air* în pădurea de la Barbizon, pictând peisaje, copii, oameni nevoiași, în total 46 de lucrări, cu care își organizează o expoziție și participă la Salonul de pictură și sculptură din țară al „Tinerimii artistice”. Vara, continua să facă pictură bisericească.

În 1913 se căsătorește, dar izbucnește războiul balcanic și e mobilizat pe loc, în Bârlad. În luptele de la Turtucaia e luat prizonier alături de Topîrceanu. În lagăr se va îmbolnăvi de malarie și reumatism, de care nu va mai scăpa până la sfârșitul vieții. În 1914 este numit profesor suplinitor la Liceul militar din Iași, de unde demisionează, angajându-se la ziarul *Iașul*, în care publică numeroase articole pe teme de artă, dar și ilustrații și caricaturi.

Împreună cu prietenul său, Ștefan Dimitrescu, expune în 1915, la București, 12 uleiuri, 7 desene și 9 studii, sub titlul „Din lumea celor umili”.

Abia în 1918 se întoarce la Iași ca gazetar și continuă să scrie și să picteze; participă la numeroase expoziții, iar în 1921 are prima expoziție personală, cu 78 de lucrări. Având succes, organizează în 1925 o a doua personală, cu 100 de lucrări. Este activ și în plan social, ca membru fondator al „Sindicatului Artelor frumoase” și „Grupului celor patru”, alături de sculptorul Oscar Han și de pictorii Francisc Șirato și Ștefan Dimitrescu; acesta decedând în 1933, rămâne vacantă catedra de pictură. Tonitza este solicitat și acceptat. În 1937 este numit rector al Academiei de Belle-Arte din Iași, timp în care va primi Premiul Academiei Române pentru întreaga activitate, iar de la Paris, jurul Expoziției internaționale îi acordă „Diploma de Onoare”.

În 1939, la 53 de ani, e grav bolnav, iar Ministerul Educației Naționale îl concediază, lăsându-l fără nici un sprijin, ca o măsură punitivă pentru activitatea sa de militant pentru cei mulți și de critic al tarelor societății. Grav bolnav și demoralizat, se stinge în București, la 26 februarie 1940.

Posteritatea îi va omagia opera și activitatea înscriindu-l în patrimoniul culturii naționale. Îi poartă numele licee, școli, străzi și galerii de artă din urbea natală și din țară. Operele sale fac parte din Galeria Națională de Artă a României.

Bustul artistului, realizat de sculptorul ieșean Vladimir Florea în 1956, prin „comandă achiziție Sfatul Popular - Oraș Bârlad, Secția Culturală, pentru Muzeul Regional”. Se află la Muzeul „Vasile Pârvan” din Bârlad.

ELENA MONU

UN TABLOU INEDIT AL PICTORULUI MIHAI ADAMIU

Este greu de reconstituit în prezent zona centrală a târgului Bârlad, demolată în perioada comunistă. Se poate încerca o asemenea întreprindere, dar numai parțial, prin comparație, ca într-un puzzle căruia îi lipsesc numeroase piese. Arhitectura Bârladului vechi – case, prăvălii, ateliere, sedii de bănci, de instituții, de școli etc. – se regăsește fragmentar în ilustrate, cărți poștale, fotografiile de epocă, precum și în amintirile scrise ale bârlădenilor care au trăit atunci sau doar *le-au apucat*, amintiri publicate în neprețuitele volume (3 la număr), „Bârladul odinioară și astăzi”, apărute în 1978, 1983, 1984.

Folosind acest material ilustrativ, pictori bârlădeni l-au zugrăvit cu măiestrie în tablouri pe care, privindu-le, putem avea o imagine, adevărat, trunchiată, dar sugestivă, a Bârladului de la finele secolului al XIX-lea și începutul celui următor.

Primul pictor bârlădean care a iubit orașul și a immortalizat cu penelul clădiri istorice dispărute a fost Mihai Adamiu (1905–1984). Născut în cartierul Podeni, stabilit apoi, în anii antebelici, la București până la sfârșitul vieții, artistul s-a remarcat prin picturile inspirate din arhitectura orașului natal. Cea mai cunoscută este „Podul Pescăriei”, în care apar prăvăliile a trei mici negustori – doi români și un evreu – aceiași pe care Victor Ion Popa i-a făcut celebri (dar nu cu numele lor reale) în binecunoscuta piesă „Take, Ianke și Cadâr”.

Tabloul lui Mihai Adamiu înfățișează un grup de „case vechi, într-o curte dintre străzile Strâmba și Paloda din Bârlad, 1930”. Citatul reproduce însemnarea *manu propria* a artistului pe spatele tabloului.

Lucrarea ne interesează cu deosebire acum, la împlinirea a 135 de ani de la nașterea lui N.N.TONITZA, deoarece, în acea zonă din apropierea Pieței Sf. Ilie, se afla casa modestă, în stilul clădirilor din tablou, situată pe strada Ștefan cel Mare nr. 341, unde s-a născut, la 13 aprilie 1886, marele artist bârlădean.

Tablou aflat în arhiva doamnei Elena Monu

PER ANIMAM

La pomenirea de un an a poetului-savant C.D. ZELETIN, simt aceeași pierdere ireparabilă, nu doar pentru mine, ca fin și discipol, ci mai ales pentru Neamul Românesc, pe care l-a slujit și luminat jertfelnic, ca un diamant smerit...

„Când moare un poet, se prăbușește un imperiu”, ne spunea, amândurora, poetul de obârșie basarabeană Mihail Crama, întâlnit, în timpul studenției mele, în casa *Nanului Dada*, pe strada Barbu Delavrancea din București: scriindu-l acum, versul îmi trece prin suflet, ca un bisturiu încarnat să taie și să vindece...

La un nivel profund, vibrant și inefabil, plecarea lui *Nanu* m-a însuflețit, cumva paradoxal, să încep să scriu din nou poezie, racordându-mi modestul har liric la energiile imnice-euritmice ale limbii române, într-un mod pe care-l simt diafan și cosmic, greu de tradus în cuvinte („Ploaia dactilografiasc/ Numele tău peste case”, scrisesem într-un distih al adolescenței prahovene, pe care mi l-a remarcat într-un cenaclu studentesc)...

Cu conștiința sfârșitului implacabil, acutizată în context pandemic, realizez, mai mult decât oricând, că-i voi urma la rându-mi, prea vrednicului meu Naș literar, la modul existențial-cronologic. Inevitabilul sfârșit obștesc urmează însă alte legi decât imprezibilul destin poetic. Rămâne vie, astfel, speranța desprinderii din contingent prin vocația hipocratică și revelația muzicii apodictice: „*totul se poate, când nu vrei totul*”...

Un an fără Dada ! Doar cu surâsul și cuvântul lui în memoria inimii de raze! *Nu-i mai ajunge sufletului, nu, să zică: ție, tine, te și tu!*

ALEXANDRU POPESCU PRAHOVARA

Oxford, 2 Făurar 2021

SORIN LAVRIC

CONSUMATORUL DE ÎNSERĂRI*

Epoca de azi exclude duiosiile verbale. Sîntem obișnuiți ca, fugind de tandrețuri retorice, să eliminăm sentimentele moi. Parcă o conjurație a cruzimii ne împinge spre tonuri răspicate, în care agresiunea cuvîntului îmbracă forma cinică a diatribei necurmăte. Apeși tasta calculatorului cu grimasa călăului ridicînd satîrul. Verbul trebuie să-ți fie bici, adjectivul clește, adverbul junghi, iar interjecția puroi. Cine nu fierbe sub țest de umori drastice își pierde demonul de atracție morbidă.

Într-un asemenea climat de veninuri clocotinde, să scrii gentil e act sinucigaș. Ești taxat drept un inadapdat cu impulsuri blegi, un fătălău animat de pudori nefirești, care nu a deprins încă regula de a-și pocni lexical adversarii. Acesta a fost cazul medicului C.D. Zeletin: o blîndețe protocolară i-a curățat scrisul de orice ingerință de ordin ostil. Suferea de o carență cronică a țifnei brutale. Erudiția i-a fost de rang enciclopedic, iar știința limbilor i-a atins poliglotia. La cîta carte știa, nici un epitet doct nu i-ar fi fost pe potrivă. Doar temperamentul sighinaș, de ființă incapabilă de a face rău, i-a jucat feste. Bunătatea i-a sabotat stilul, bonomia i-a înăbușit accentele tari. Niciodată nu ar fi putut scrie pamflete, cum nici în polemici nu s-ar fi lăsat prins. Avea un deficit de cutezanță virilă, fiind copleșit de o gingășie perpetuă, care îl contraindica pentru expresiile firosoase. Îi lipsea imboldul ca, intrînd în pielea fiarei, să rupă cu poftă din vanitățile semenilor, făcîndu-le de rîs semeția. Îi pria poezia ca joc de calambururi subțiri, cum la fel se simțea bine în eseul pe calapod filozofic. Era un liric reticent, cu inhibiții față de semeni, dar cu țîsniri

de entuziasm în mijlocul etimologiilor. Pe cît de rezervat era în lume, pe atît de dezinvolt se mișca printre rădăcini, sufixe, prefixe, picioare metrice sau rime rare.

Volumul de poezii din Michelangelo Buonarroti, pe care l-a tradus în 1967, l-a adus brusc în centrul atenției, dar medicul nu era făcut să spargă zidurile spre a-și întreține notorietatea. Nu avea fermentul parvenirii prin stîrnire de faimă artificială. Nici măcar traducerea integrală a *Florilor Răului* nu l-a molipsit de timbrul puturos al stanțelor lui Baudelaire. A rămas un timid cast, un beamtăr cuminte, alternînd medicina cu beletristica.

A predat timp de decenii Biofizica la Facultatea de Medicină din București, dar înfățișarea nu-i corespundea locului. Izul de inadecvare îi venea din aerul de politețe retractilă, sub imperiul unui impuls de apărare față de contemporani. Pe Zeletin colegii îl răneau cu avîntul impetuos de ființe decise, a căror ambiție de a urca în ierarhie îl indispunea nespun. Din acest motiv, părea un pui sfios nimerit în mijlocul unor hultani cu ochii zgîțiți la carieră. O fire mai puțin beligerantă sub unghi social cu greu ți-ai fi putut închipui. Tăvălindu-se cu nesaț în chichițe savante, nu știa să dea din coate. I-ar fi stat însutit mai bine în pielea unui bibliotecar prezidînd cu morgă o sală ticsită cu cititori. Avea ceva din pedanteria calculată a unui spițer și din zelul simandicos al unui filatelist. Nu mi-l pot închipui tăind cadavre, punînd fracturi în ghips sau mutînd grefe de piele. A fost un serafic contemplativ, un bard cu umori blînde, un erudit a cărui faimă n-a depășit tivul strîmt al cercului de prieteni. Fără clonț de arțag mizantrop, nu a fost un vector de

amenințare pentru nimeni, de unde și indiferența curtenitoare cu care a fost înconjurat. Dacă învăța lecția pancrațiului verbal, cu năpustirea directă la gâtul congenerilor, altul i-ar fi fost destinul. Așa a rămas un intelectual sadea, de al cărui farmec nu s-au bucurat decât o mână de oameni, amici într-ale buchisirii savante.

[...]

Delicat în fibră și prevenitor în expresie, C. D. Zeletin nu a fost suficient de ipocrit. I-a lipsit histrionia de a simula asprimea, intransigența morală, intoleranța față de slăbiciuni.

N-a știut ca, în numele gloriei, să intre în pielea gladiatorului nemilos. N-a jucat teatru, nu a pozat în spirit director, în lup moralist sau în justițiar providențial. Nu a făcut valuri. A murit pe 18 februarie în acest an, catafalcul fiindu-i expus la biserica Mavrogheni, sub ochii cîtorva rude. Cu el s-a stins un encicloped a cărui minte i-a rămas în cărți, al cărui trup s-a dus în pămînt, dar al cărui suflet, să sperăm, n-a mușcat din țărîină.

(* Publicat în *România literară*, nr. 49/2020, p. 10, *Cronica ideilor*.)

IOAN DĂNILĂ

DUBLĂ OMAGIERE

Coperta cărții pe care Academia Bârlădeană, prin Editura „Sfera”, o dedică lui C.D. Zeletin* îl orientează pe cititor către cele două sensuri ale inițiativei editoriale: aniversativ (neîmplinit: pe 13 aprilie 2020, s-ar fi rotunjit 85 de ani de viață ai iubitului cărturar – *In honorem*) și, din nefericire, comemorativ (la 18 februarie același an, C.D. Zeletin ne-a părăsit – *In memoriam*). S-ar mai fi împlinit trei decenii de când a primit titlul de președinte de onoare al Academiei Bârlădene, dovedindu-se „marele îndrumător, inspiratorul a nenumărate manifestări literar-artistice” organizate în acest răstimp.

Volumul e o necesară continuare a altora ocazionate de vârste rotunde: în 2005 – „Omagiu. C.D. Zeletin 70” (Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Bacău și Centrul Internațional de Cultură și Arte „George Apostu” Bacău), în 2010 – „C.D. Zeletin 75” și în 2015 – „C.D. Zeletin 80. Omagiul Academiei Bârlădene Președintelui ei de Onoare”, ambele la Editura „Sfera” din Bârlad.

În volumul din 2020, numit potrivit lui Victor Hugo cu ale sale *Les Contemplations/Contemplații*, sunt incluse texte și fotografii pe care C.D. Zeletin însuși le-a așezat într-un portofoliu, înfruntând boala, până în ultimele luni de viață. Editorii au adăugat texte publicate de presa națională după trecerea sa în eternitate. A rezultat o lucrare pe deplin compatibilă cu personalitatea celui omagiat și cu sentimentul de eternă admirație și recunoștință al contemporanilor față de ființa sa culturală. Din punctul de vedere al exigențelor editoriale, volumul oferă o structură impecabilă, favorizată în mod evident de consistența corpusului de texte și de calitatea indiscutabilă a creației literar-publicistice și științifice aparținând lui C.D. Zeletin. O tulburătoare mărturisire, *De senectute*, care deschide cartea, este un panoptic de reflecții din partea gânditorului, biofizicianului și scriitorului care a fost. I-a rămas din copilărie o vorbă a bătrânilor: „Vârstele se-ajung”; adică 70, 80 sau 90 arată la fel. „Vârsta e o zonă, nu e un punct”, continuă burdușăceanul, concluzionând cu versuri proprii:

Dau roată cu privirea aducerii aminte;/ Întregii vieți văd cercul și-un unghi doar înainte.

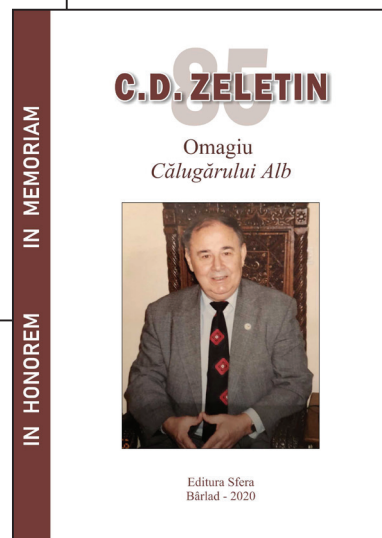
Cerc-unghi: „nostimă, ironică și tristă geometrie”.

Radu-Șerban Palade și Theodor Codreanu asigură secțiunea „In honorem”, iar în continuare parcurgem, pe ani, textele rânduite ca „Diacronie 2015-2020” și semnate de autor/destinatar, în deschidere, urmate de cele dedicate lui de Gheorghe Grigurcu, Sorin Lavric, George Bălăiță, Grigore Bușoi, Cornel Galben, Mihai Ghiur, Elena Popoiu, Nicoleta

Călina, Raluca Bulea, Simion Bogdănescu, Doina Cernica, Carmen Mihalache, Mihail Mihailide, Marius Manta, Ioan Dănilă, Mihai Zamfir, Diana Vrabie, Hélène Bart, Alexandru Popescu-Prahovara, Sergiu Coloșenco, Despina Kelly, Raluca-Ioana Maftai, Adrian Georgescu. Secțiunea a V-a, *In memoriam*, reproduce conținutul numărului comemorativ al Revistei „Academia Bârlădeană” (1/2020), care la rândul ei preia, în bună parte, texte publicate de presa românească imediat după februarie 2020.

Volumul („apărut cu sprijinul doamnelor Gabriela Dimoftache-Sfințeanu și Elena Monu” – p. 421) este în sine o monografie C.D. Zeletin, sintetizând, alături de scrierile îngrijite de Editura „Spandugino”, o viață și o operă exemplare.

* *C. D. Zeletin – 85. Omagiu Călugărului alb*, ediție îngrijită de Elena Popoiu, Simion Bogdănescu, Elena Monu, Cătălin-Andrei Teodoru, Alexandru Popescu-Prahovara; prepress: Bogdan Artene, Bârlad, Editura „Sfera”, 2020, 421 p.

ELENA PETRIMAN

DESPRE ADAGIILE LUI C.D. ZELETIN

Mă îngrozesc dacă mă va cere într-o zi pământul cât m-a cerut o viață cerul...

Adagiul de mai sus aparține ilustrului meu sfătuitor în ale scrierii: C.D. Zeletin, cel care mi-a îndrumat pașii în tainele scrisului și mi-a făcut intrarea în lumea scrierii.

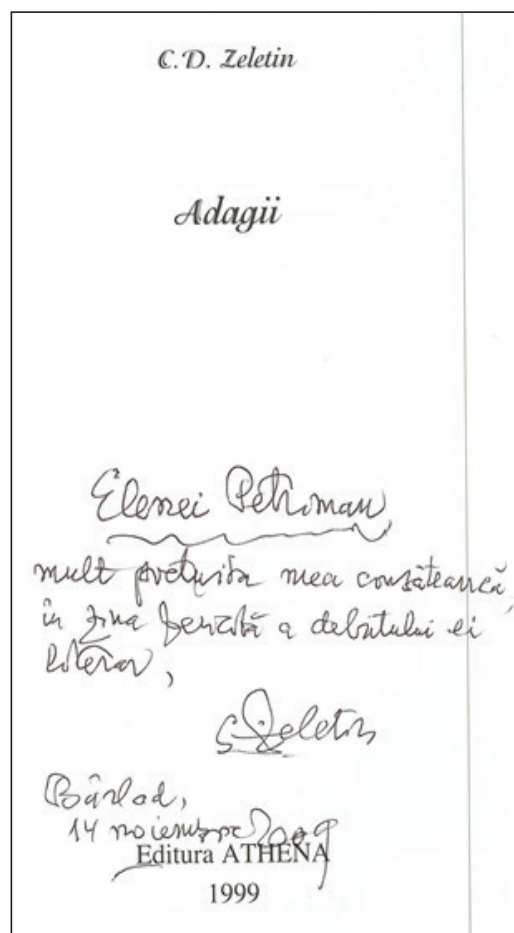
Cartea marelui înțelept cuprinde minunate aforisme, cugetări, vorbe înțelepte. E scrisă în anul 1999, adică în urmă cu mulți ani. Am căutat, de curiozitate, în librăria online, pentru a vedea dacă mai există vreun exemplar de vânzare; răspunsul a venit prompt: *Stoc epuizat*.

Stocul s-a epuizat, pe autor l-a cerut pământul în ziua de 18 februarie 2020, dar spiritul-i e încă viu.

C.D. Zeletin face parte din categoria acelor oameni iubiți în timpul vieții, iubiți, mai cu seamă, iubiți și prețuiți, după ce nu mai sunt, după ce pământul i-a primit, după ce li s-au deschis cerurile toate...

Adagiile sunt comoară de preț a sufletului meu, încă vor fi, până ce și pe mine „mă va cere pământul”. Și nu doar pentru cele aproape 80 de pagini de adagii, dar și pentru locul și data când cartea mi-a fost oferită de însuși autorul „Adagiilor”: Bârlad, 14 noiembrie 2009. Ziua în care mi-am lansat cartea „Întâlnirea din tren” în cadrul Academiei Bârlădene. Ziua în care autorul „Adagiilor” a prezentat, pe larg, cartea mea. Deosebită prezentare: sala era plină, mulți veniseră nu atât pentru cartea mea, cât pentru a-l auzi vorbind pe scriitorul C.D. Zeletin, foarte cunoscut în Bârlad, orașul anilor de liceu ai marelui om. De aici, din Bârlad, plecase spre București, unde a devenit medic și scriitor. Și tot aici, în Bârlad, revenea cu gândul, cu trenul sau cu mașina, de câte ori îl chemau oamenii, salcâmi în floare și Academia Bârlădeană. În ziua de 14 noiembrie 2009, venise la chemarea mea și-a Academiei, pe care o „păstorea”. Se înserase deja: după prezentare, au urmat discuții, comentarii, aduceri aminte, evocări despre oameni și locuri, despre vremuri trecute. Era ora despărțirii. Pe capota mașinii, sub lumina unui bec stradal, mi-a dăruit acest opuscul, pe care a scris:

„Elenei Petriman, mult prețuita mea consăteancă, în ziua fericită a debutului ei literar”.

E. DEUTSCH

SONETUL ROMANTICELOR TRADUCERI

(pe rimele lui C. D. Zeletin)

Citind atent traducerile-aceste
-sonete scrise într-un timp departe-
Discern un bogătaș abil ce-mparte
comori ascunse-n vremuri de poveste.

Zăresc într-însul pe acel ce este
Estetul alungând dureri deșarte,
Luptând spre a ierta, c-o milă-aparte,
Emulii înecați, vai!, prin tempeste.

Trudit-a vreme bună, azi văd bine,
Interpretând atent, cu mintea clară,
Nostalgic, un sonet ce se-nfiripă...

Cutez deci să întreb: „Ce-i de rușine,
De am crezut că pot, fără’ de ocară,
Zorit să cer, citind, *Te-oprește clipă!*” ?!

(Din volumul *Seducătorul de Muze*)

CASETA GÂNDURILOR GNOMICE

- *Amintirea este suavul despot al cohortelor sale risipite în negură, despot lipsit de ambiții sistemice, altfel n-ar mai fi fost amintire, ci istorie.*
- *[Cartea] este o grație care, prin firea lucrurilor, oprește ceva înăuntru și dă drumul la ceva afară. În principiu, luminii, căci copilăria - oricum ar fi ea petrecută - exală numai lumină, ca un răsărit de soare etern.*
- *[Statul de vorbă] face bine sufletului, îl depliază, îl catifelează, îl aerează. E viața șoaptei și îngăduința oftatului neuzit.*

C. D. ZELETIN

INSTALAREA PLĂCII MEMORIALE C.D. ZELETIN

Vineri, 26 februarie 2021: Galeria omagială din Holul de Onoare al Facultății de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București, dedicată marilor personalități din lumea medicală și scriitoricească. Prin grija Doamnei Dr. Gabriela Dimoftache Sfințeanu, în prezența Domnului Prof. univ. dr. Radu Șerban Palade și cu aprobarea Rectoratului Instituției, a fost instalată Placa omagială C.D. Zeletin, pe care, sub titlul *Medicii Scriitori omagiază personalitatea fondatorului Societății lor*, sunt înscrise, cu litere aldine, următoarele cuvinte:

Prof. Univ. C. Dimoftache, scriitorul C. D. Zeletin, 1935–2020, poet, eseist, istoriograf, traducător din poezia clasică italiană și franceză.

În partea dreaptă a Plăcii din marmură este încrustat medalionul din bronz al celui omagiat, opera sculptorului Gh. Adoc.

Este o zi mare pentru mine, ne-a declarat sora Domnului C.D. Zeletin, Doamna dr. Dimoftache Sfințeanu. Dada va fi în locul ce îl merită pe deplin!

În Holul de Onoare, central, basorelieful reprezentându-l pe Carol Davila, încadrat, în stânga, de Ion Cantacuzino, în dreapta, de C. D. Zeletin. În fața plăcii memoriale a fratelui, d-na doctor Gabriela Dimoftache Sfințeanu.

În centrul imaginii, C. D. Zeletin, fondatorul Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România.

Palatul Facultății de Medicină, construit între 1902-1903, în stil neoclasic francez, de arhitectul Louis Pierre Blanc.

Foto: Prof. dr. Radu Șerban Palade

C.D. ZELETIN

DADA & DADA

FULGUIRI DIN COPILĂRIE

(fragment)

Subtitlul manuscrisului neterminat al lui C.D. Zeletin, *Dada & Dada. Fulguri din copilărie*, recuperat postum de sora mai tânără a autorului, doamna Dr. Gabriela Dimoftache Sfințeanu, fusese inițial „Amintiri din copilărie”. Trimiterea la capodopera literară a lui Ion Creangă este limpede, din primul paragraf al Preambulului: „Amintirile din copilărie ale lui Ion Creangă ar fi percepute mai genuin dacă nu s-ar fi întors spre ele imensa istoriografie ce le-a asaltat îndată după ce au văzut lumina tiparului și au pornit spre drumul gloriei lor.” Autorul își continuă reflecția asupra „oceanului întors”, specific genului literar al memorialisticii, cu o observație relevantă, cum se va vedea imediat, pentru propriile „Fulguri”: „chiar dacă nu i-ar percepe genialitatea, *Amintirile...* lui Creangă ar putea fi înțelese în puritatea lor originară numai de copii: nici n-ar mai fi amestecate cu zgura cititorilor copti sau răscopti, nici copiii n-ar fi cititori care au înfrânt valurile, zbciumate dar fără năzdrăvăniile ale vieții.”

De la prima pagină a manuscrisului, C.D. Zeletin se delimitează, față de legendarul povestitor humuleștean, prin abordarea esențializantă și auto-reflexivă a copilăriei mirifice pe care apoi, în primele pagini ale primului capitol, ‘Un singur univers’, o asociază analitic categoriei filozofice a apolinicului și dimensiunii spirituale a angelicului: „copilăria - oricum ar fi petrecută - exală numai lumină, ca un răsărit de soare etern”; „copilăria este mai curând o anarhie angelică, în timp ce maturitatea o așezare sistematică a lucrurilor vieții pe grupe, clase, interese, idealuri etc.”

Paginile inedite de mai jos denotă încercarea autorului - sortită, din capul locului, să fie cel mult perfectibilă - de a-și defini comparativ-critic atât genul literar consacrat amintirilor (pe care îl abordează, sau mai degrabă testează, pe parcursul primei scriituri și al, vai!, doar plănutei completări și revederi a manuscrisului), cât și genul complex, probabil fără precedent în literatura română, pe care îl creează *de novo*, îmbinând armonios: factualitatea notației de scenariu cinematografic cu formularea apoftegmată; gândirea gnomică a meditației filozofice cu inventivitatea și rigoarea omului de știință; originalitatea poetului inspirat cu erudiția autobiografică a cărturarului de elită C.D. Zeletin.

AI. POPESCU PRAHOVARA

Amintirile din copilărie scrise la vârsta senectuții înmănunchează o sumă de distorsiuni ale proporțiilor pe care le introduc trecerea timpului și schimbările sufletești. Paradoxul lor stă în aceea că, în vreme ce sunt exacte, nu sunt. Dar câtă dulceață e în aceste aproximații! Cât de repede au fugit relele, ca pe o plajă apa mării suptă instantaneu de nisip!

Oricum, trecutul e o negură. Orice desprinzi din el e o imagine de ceață (Locuțiunea „văd ca acum” e falacioasă și un fel de-a vorbi: vezi schița bine extrasă a unei picturi...). Asta în ceea ce privește văzul. În privința auzului, imaginea sonoră e mai vie și mai exactă, mai ales pentru cine e înzestrat, ca mine, cu un bun auz muzical. Ba mai mult: prin ceață sunetele se aud mai clar și mai aproape. Aș putea chiar spune că pentru a evoca trecutul am nevoie de ceață. Poate tocmai datorită acestui substitut abstract al negurii care e trecutul, evocarea vremurilor îndepărtate e mai vie decât relatarea vremurilor apropiate. Ceața operează sinteze ale căror contururi sunt tremurate sau, pentru unii, chiar vibrează... A daug, așadar, o metaforă fizică uneia psihologice...

Nu scriu vizând un anumit cititor, nu scriu deci cu adresă. Nu vreau să fiu necesar nimănui, nici măcar istoriei. Aș avea impresia că, servind-o, îi sporesc vulgaritățile narrative. Scriu pentru îngerii. Pentru îngerul meu păzitor. În acest caz, *certamente*, nu știu dacă nu e un demers inutil. El știe tot. Dar într-un fel pe care eu nu-l știu... Oricum, dacă toți românii și-ar fi scris amintirile din copilărie, România de astăzi ar fi fost mai fericită: axul comun și-n același timp felurit le-ar oferi o fericire de obște și i-ar uni mai mult, diminuând maladia seculară a discordiei și impulsul de a-și părăsi țara.

Intoxicații de lectură, mai ales cei de astăzi, care zboară peste rândurile tacticoase ale cărții ca trenurile accelerate pe șine, nu vor găsi mare lucru în cartea mea. În acest sens eu scriu pentru melci... Uitați-vă la ei când, după o ploaie, merg lin de parcă gândesc lumea care li se revelează după ploaie... Chiar i-am îndemnat în repetate rânduri pe cititorii mei: citiți-mă, vă rog, încet...

Mă gândesc pe cine ar interesa povestea copilăriei mele, deoarece, chiar dacă scriu pentru îngerii, ei îmi știu viața și chiar dac’ar fi s-o citească, ar face-o pentru rectificări stilistice, temperări și emanciparea mea de sub imperiul metaforei, hiperbolei și pentru paza adevărului. Dar în privința acesteia din urmă, nu-s potriviți atât îngerii păzitori, cât arhanghelii cei cu sabie în mâna dreaptă... O poveste ar interesa poate pe oricine, viața mea însă nu-i o poveste: are cronologie, dar n-are epic. Ar fi posibil să intereseze prin oamenii pe care i-am cunoscut, însă în cazul celor cu o celebritate oarecare nu știu ce lucru nou aș putea să adaug – și apoi care-s celebritățile pe care le cunoaște un copil la țară?! Dar să zicem că aș fi cunoscut; cum i-ar putea cuprinde o minte și o sensibilitate de copil?! În cazul celor fără notorietate, mă întreb la ce aș mai exersa încă o deșertăciune, încercând să fac un serviciu țierii de minte și un deserviciu uitării... Povestirea mea are însă un stil, iar pulsația vernaculară care îl asigură, fiind involuntară, n-o pot nici pipăi, nici n-o pot privi dinafară ca să-mi întărească impresia vreunui merit personal... Poate ar interesa mai mult prin mama mea, Maria, prin tatăl meu, Nicolae preotul, prin fratele meu, Paul zis Lulu, ori prin sora mea, Gabriela, căreia îi zicem Găbița, venită pe lume cu aproximativ zece ani după noi.

În sfârșit – mă gândesc și eu – poate suferința. Dar, Doamne ferește, nu vreau să fac niciun pas în țara ei de negură, deși ea a venit mai târziu, când părăsisem de multă vreme ograda cu gardurile de aur a copilăriei. Fiindcă am suferit, și chiar foarte mult, ba chiar am devenit, începând cu tinerețea, profesionist al suferinței, adică medic. Dar și așa, durerea e o formă a Răului și a o aminti ar însemna s-o invoc evocând-o, și s-o aduc astfel din smârcurile putrede ale Tartarului în Edenul înflorit al copilăriei, cu gândurile și cuvintele mele de azur.

Nu scriu ca să amuz, nu scriu ca să informez, nu scriu ca să nu uit – deja am uitat ă-hă! –, scriu pur și simplu ca să re trăiesc prin recompunere muzicală intimă lumea dusă și apropiatăii mei...

Mai este însă veridică o frescă asemeni povestirii de față, din care izgonesc fiorii ostilităților, ravagiile urii ori lacrima de sânge a tragediei? Căci toate acestea au existat în copilăria mea, de cele mai multe ori embrionare și deci incomplet exprimate, urmând să se dezvolte ulterior în atrocitatea comunistă de dincolor de gardurile celor dintâi zece ani?!

Fresca mea va cunoaște adevărul impresiei unui copil, fidelă felului său de a fi, fără ostilitate, fără ură, fără alunecarea în tragedie și fără vocația de a mi-o crea, pornind din vreo îndărătnicie pe care n-am cunoscut-o. Fiindcă n-am avut vocația urii, nici n-am fost scuturat de febrele neiertării, ale ranchiunei, chiar dacă agresiunile, care îndeobște le produc, se vor fi îndreptat vreodată spre mine.

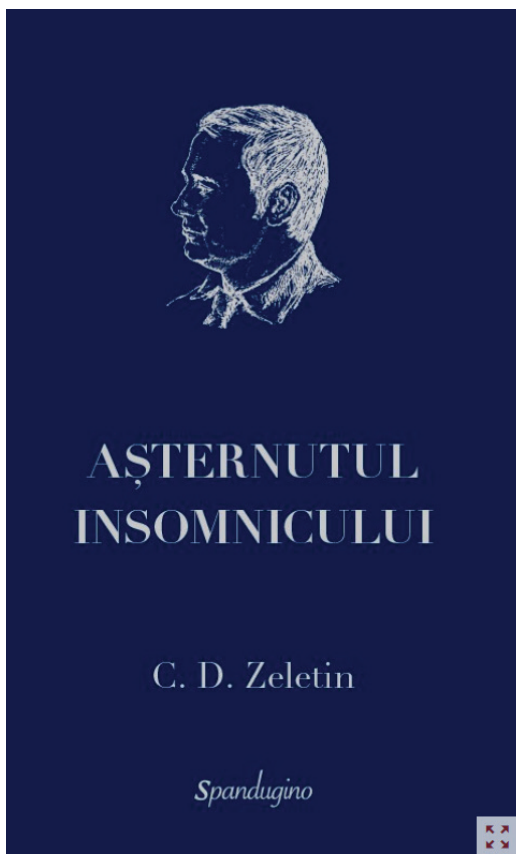
Să-i scriu copilăriei biografia? Simt că ar fi o zădărnicie, iar pe mine, nimic nu mă apasă mai supărător ca inanitatea unui demers sintetic, care în artă înlătură libertatea, întâmplătorul, anamorfoticul ori inegalitatea. Să înșir și bunele și relele, ar ieși un profil sculptat și cu stânga și cu dreapta, ceea ce – pe lângă faptul că nu e posibil – ar trimite la algebra sumei și n-ar

ieși nimic, ori ar ieși ceva ce interesează morala, fapt pe care nu mi l-am propus. Nu un fapt moral, ci unul estetic.

Să scriu bunele, ar fi ostentativ, grandilocvent, iar eu nu sunt fălos. Și, apoi, pagina ar fi lăncedă, limfatică, inexpressivă.

Să scriu relele, ar fi masochistic, incriminatoriu, vindicativ post-factum, necuviincios – și, apoi, nu mă interesează. Ba mai mult: readucându-le în amintire, le-aș clona: ar trăi o viață nouă, nemeritată, ceea ce nu-mi doresc. Ar fi o povestire mai expresivă, dar săltăreață și hăcuită. Ar intriga și poate ar distra, dar eu nu sunt măscăriciul lumii pe seama mea.

Nu voi folosi dialogul atâta vreme cât reconstituirea prin mijlocirea lui a trecutului e foarte relativă și mai ales riscantă. Ar da impresia de document contrafăcut, de ținere a cititorului departe de adevăr. Ușurel, ușurel, dialogul îl conduce pe scriitor la alcătuirea unei opere de ficțiune care se clădește, în bună măsură, alături de realitatea trăită. Sinteza pe care o aduce un epitet e mai de preț, mai grăitoare și mai verosimilă decât o construcție de dialoguri, care e o confecționare, o invenție obținută din croșetarea unor citate oricum născocite, chiar dacă reflectă spiritul întâmplării în discuție. Or, a umple o carte de amintiri cu astfel de citate, toate inexacte chiar prin faptul de a fi plauzibile, căci nu poți să păstrezi în memorie puzderia de replici verbale auzite într-o viață de om sau într-o perioadă a vieții cum e copilăria, cazul nostru, e din start planul unei construcții ce va purta bulina roșie „sensibilă la seisme“. Înseamnă să însăilezi o carte plăsmuită și, raportată la adevăr, calpă... Dacă, totuși, am reproduș câteva replici, asta s-a petrecut numai în situațiile în care le-am reținut exact, având în ele un component ce surprinde, o structură de aforism ori un relief de ștanță și mi-au înrâurit un crâmpel sau altul din viață.

AȘTERNUTUL INSOMNICULUI

Autor C. D. Zeletin
Referință: AI-CDZ

Prin „Poemele gnomice în proză”, anunțate în subtitlul volumului „Așternutul insomnicului”, C. D. Zeletin oferă cititorilor o adevărată carte de înțelepciune, o pedagogie a bunătății și a vieții trăite sub semnul moral al binelui, frumosului și adevărului. Ivite la confluența unor forme distincte de cunoaștere a lumii – prin rațiune și prin revelație –, reflecțiile și microeseurile sale surprind, deopotrivă, prin turnura aforistică, seducătoarea artă a paradoxului, rafinamentul metaforei și poetica antinomiilor din care se plămădește contradictoria ființă omenească. Suplețea conciziei și eleganța stilistică evocă farmecul delicatelor miniaturi în ale căror reflexii se întrevește o neașteptată concentrație ideatică. Fin observator al realității și istoriei, mereu preocupat de imaginile pierdute ale cuvintelor, C. D. Zeletin descoperă acea dimensiune luminoasă în care luciditatea calmă și, adesea, melancolică a savantului întâlnește libertatea de imaginație a scriitorului, intuind că, dincolo de aparențe, în miezul lucrurilor, viețuiește tainic efigia eternității.

ZÂNA TĂMĂȘANU

DESTINUL UNUI CLASIC: ION CREANGĂ

În literatura română sunt mulți scriitori născuți în luna martie: Gheorghe Asachi, Alecu Russo, Ion Creangă, Alexandru Macedonski, Elena Farago, George Topîrceanu, Ion Barbu, Mircea Eliade, Nichita Stănescu, Ana Blandiana.

Ne oprim asupra povestitorului Ion Creangă, de la a cărui naștere s-au petrecut 184 de ani. A venit pe lume la 1 martie 1837, în Humulești, sat de răzeși din apropierea Cetății Neamț, așezat pe malurile Ozanei *cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul*.

Urmează Școala primară abia înființată în Humulești, din inițiativa preotului Ioan. La îndemnul bunicului David Creangă, merge la Școala din Broșteni, ajungând apoi la Târgu Neamț și la Școala de Catiheți din Fălticeni. Din dorința aprigă a mamei, Smaranda Creangă, de a-l vedea preot, și nu orice fel de preot, ci „ca părintele Isaia Duhu”, Ion Creangă frecventează Seminarul Preoțesc de la Socola din Iași, prima Școală superioară de acest gen din România, înființată în 1804 de către Gheorghe Asachi și Veniamin Costachi. Școala avea „profesorii cei mai învățați din lume”, personalități venite din Transilvania, Banat sau Bucovina. Aici studiază materiile teologice cu profesori clerici, dar și discipline laice: aritmetica, gramatica română, geografia veche și nouă, istoria patriei, retorica, limbile latină și elină.

La examenele din iarna lui 1856, este notat la toate materiile cu „bun”, „foarte bun” și „eminent”. La fel se întâmplă și în următorii doi ani. Se înscrie și la Școala Preparandală Vasiliană de la Trei Ierarhi din Iași în anii 1864–1865. Este strălucit la învățătură și, după numai patru luni, directorul școlii, Titu Maiorescu, îi cere ministrului ca Ion Creangă să fie numit învățător la Școala Primară de Băieți Trei Ierarhi: decretul de numire este semnat de însuși domnitorul Al. I. Cuza.

Învățător la cea mai pretențioasă Școală primară, a fost apreciat de Titu Maiorescu, cel care avea licențe și doctorate în străinătate în litere, drept, filozofie. Notele din timpul anilor de studii, ca și cele de la examenele finale ale anilor 1864–1865, sunt „eminente” : Creangă ocupă locul I, listele cu premianții fiind scrise chiar de Titu Maiorescu. La 10 iunie 1865, devine învățător cu Certificat de absolvire : parcursul învățării sale se încheie astfel la vârsta de 28 de ani.

În august 1859, s-a căsătorit cu fiica preotului Ion Grigoriu de la Biserica „40 de Sfinți” din Iași, iar în 26 decembrie, este hirotonit diacon la Biserica „Sf. Parascheva” din Tg. Frumos, spre mângâierea sufletului și mândria mamei sale. Căsătoria nu a fost însă reușită, din cauza greutăților create de socrul său, care nu și-a ținut promisiunile făcute cu martori în *foaia de zestre*.

Până în mai 1860, slujește la Biserica „Sf. Treime” din Iași și, abia de la această dată, timp de trei ani, la Biserica „40 de Sfinți”. Tot în 1860, la 19 decembrie, i se naște unicul fiu, Constantin, care va fi dat la școală înainte de a împlini 6 ani. Acasă, tatăl îi împăcase profesor de germană, învățând și el odată cu fiul această limbă., precum mama sa Ceaslovul când era el elev.

Constantin va urma Școala Militară din București, ajungând ofițer superior.

Ca diacon, Creangă a avut parte de multe neazuri, nedreptăți și trădare, fiind exclus din rândul clericilor, în octombrie 1872, pentru că a îndrăznit să meargă la teatru, și-a scurtat părul, a tras cu arma în păsările din Turnul Mănăstirii Golia ; soția îl părăsește, lăsându-l cu un copil de 6-7 ani, divorț neputând da fiind față bisericească.

Abia după 122 de ani, în iunie 1993, la Iași, în Biserica „40 de Sfinți” unde și-a început activitatea ca preot diacon, printr-o Hotărâre reparatorie, lui Ion Creangă i s-a ridicat pedeapsa și a fost reprimis în rândul clerului, după un Memoriu alcătuit de mai multe Foruri, aprobat de o Comisie clericală în frunte cu (pe atunci) Mitropolitul Moldovei Daniil și înaintat poetului Ioan Alexandru pentru a-l duce în Parlamentul României.

Ca slujitor al Bisericii, Creangă a avut neîmpliniri, ca învățător, însă, timp de 25 de ani (1864–1889), s-a dovedit un pedagog excepțional. A fost autorul celor mai bune abecedare, pe care le-a alcătuit fie singur, fie

în colaborare: „Metodă nouă de scriere și cetire”, „Învățătorul copiilor”, „Povățuitorul la cetire prin scriere după sistema fonetică”, „Geografia județului Iași”, „Regulele limbii române pentru începători” (clasa a II-a primară), carte scrisă de Titu Maiorescu și retipărită de Ion Creangă.

Calitățile sale ca învățător se află din mărturisirile unor colegi contemporani și ale foștilor elevi: N. Bogdan, Jean Bart, Octav Băncilă, Emil Gîrleanu, Emil Racoviță, M. Lupescu. Iată cum l-a portretizat Iacob Negruzzi: „Ion Creangă era înalt, spătos, voinic, cu fața rotundă și bălană, ochii mari, albaștri, cu privirea limpede și isteată, fruntea boltită și inteligentă, barba blondă-deschisă, alburie ca mătasea porumbului când dă în spic și cu un păr subțire, lung, pieptănat totdeauna cu îngrijire și dat pe spate.”

Nicolae Bogdan, cel care mai târziu va fi autorul monografiilor intitulate „Orașul Iași-odinioară și astăzi” (1904) și „Orașul Iași-Monografie istorică și socială ilustrată” (1913–1915), relatează: „Creangă știu în câteva zile să se facă iubit și temut de toți școlarii din felul cum se purta cu ei; când ca un părinte blând, șagalnic, alintător; când serios, amenințător...”

Mihai Lupescu, alt elev al marelui povestitor, mărturisea: „Cetire ca în școala lui Creangă și calcul mental și scrisoare (caligrafie) ca la el nu era nicăieri în Iași. Creangă nu trecea de la o lecție la alta până cea veche nu era știută de toți școlarii lui.”

Jean Bart scria: „... patima lui era gramatica și punctuația. Ținea la scrisul limbii curate românești.”

Mihail Sadoveanu evocă și el *Abecedarul* lui Creangă de pe care a învățat românește.

Ion Creangă a avut atitudinea unui părinte față de elevii săi. Iată ce sfat le dădea confrăților : *Fie-vă dragi copiii, purtați-vă cu ei blând, învățați-i ce e de folos, fiți drepecți și-ți vedea că nu-s sălbatici. Schimbați-le des ocupația, jucați-vă cu ei, căci între copii*

trebuie să fii și tu copil. Nu vă vărsați veninul amărăciunii voastre în sufletul copiilor, că-i păcat...

În august 1874, Mihai Eminescu este numit director al Bibliotecii Centrale Universitare din Iași. Este solicitat să facă parte din Comisia de examinare a unor cărți didactice printre care și ale lui Ion Creangă. În iulie 1875, numit de Maiorescu revizor școlar pe județele Iași și Vaslui, Eminescu organizează, în august, prelegeri cu învățătorii privind deschiderea anului școlar ce urma. Printre vorbitori s-a aflat și Ion Creangă care, prin cele spuse, l-a impresionat pe Eminescu și l-a făcut să intuiască în vorbirea lui Geniul – expresiile vorbirii lui determinându-l să noteze în documentele sale : „un învățător genial”. Asistându-l și la clasă pe parcursul anului, îl descoperă demonstrând școlarilor principii morale și sociale cuprinse în povești, istorioare, anecdote, toate scilpitoare, „nemaiauzite sau nemaispuse într-un asemenea fel...”

Împrietenindu-se, cei doi și-au dat seama că aveau aceleași gusturi, aceleași visuri pentru tot ce era românesc autentic, pentru țaranul român, pentru istoria națională, pentru creația populară, pentru tot ce era vechi și nepieritor. Acum începe Eminescu să-l lămurească pe Creangă să pună pe hârtie toate aceste nestemate spuse doar, iar Creangă s-a gândit că, dacă un poet asemeni lui Eminescu este interesat de persoana lui și-l caută, că-i place ce spune, cum spune și ce face și că îl lămurește să scrie ce are în capul și în sufletul lui, atunci altă cale nu mai este : va scrie ce-i va trece prin minte !

În septembrie 1875, Eminescu îl ia pe Creangă la o ședință a „Junimii”, unde invitatul va citi povestea „Soacra cu trei nurori”, iar în octombrie, revista „Convorbiri literare” îi publică scrierea. Așa a debutat Ion Creangă la prestigioasa „Junimea”, apoi în nu mai puțin prestigioasa revistă literară, pentru ca așa să-și facă intrarea „pe poarta cea mai luminoasă” în Literatura Română.

Creangă continuă să publice în „Convorbiri literare” poveștile sale, una după alta, până în 1878. În perioada 1880-1883, publică „Amintiri din copilărie”, mai puțin partea a IV-a.

Când, în 1876, Eminescu rămâne fără postul de revizor școlar, Creangă îl găzduiește în „Bojdeuca” lui din Țicău, ei devenind prieteni nedespărțiți, până la plecarea Poetului la București, ceea ce-i va provoca Povestitorului mare durere în suflet. Scrisorile sale către poet se termină invariabil cu: *Vino frate, vino, căci fără tine sunt străin*. Și cum aceeași durere trăia și Veronica Micle, găsim într-o scrisoare observația: *Veronica a fost astăzi pe la mine și mi-a spus că și cu ea faci la fel. Ce rău și-am făcut noi de ne-ai dat uitării?*

Încă un lucru le hărăzește soarta amândurora : începând cu 1883 se îmbolnăvesc și creația lor de bază se va opri aici. Anii ce au urmat până la sfârșitul vieții le-au fost ani de cumplită suferință.

Eminescu s-a stins la 15 iunie 1889, la București, aducând în sufletul lui Creangă o mare durere: „Nu se mai putea sta de vorbă cu el. Plângea ca un copil și-l striga cu glas murmurat pe «Bădia Mihai». Intra în bojdeucă, ieșea, intra iar, fără de știre. Nu mai mânca, nu mai vorbea, citea cu voce tare din cartea de poezii a lui Eminescu, plângea, îl chema. Adormea istovit cu cartea de poezii sub cap. Se trezea, citea din nou și tot așa...”

Pe 3 august 1889, povestitorul mai primește o lovitură dureroasă: află că Veronica Micle a trecut în moarte la Văratice. Două laturi ale triumphiului pleaseră spre stele, ultima, Creangă, se simțea fără rost și presimțea că și sfârșitul lui e aproape. Și așa a și fost!

Dacă plecarea din viață a Poetului se petrecea când parfumul florilor de tei înmiresma văzduhul, învăluindu-l în drumul său către cer, plecarea povestitorului se petrecea în ultima zi a aceluiași an fatidic pentru Literatura română, 1889, pe 31 decembrie, când glasurile copiilor făceau văzduhul să

răsune cu urăturile lor însoțindu-l spre cer.

Când a fost să părăsească Bojdeuca și să plece la țintirim, „bojdeuca de căsuță” nu-l lăsa... Sicriul mare, locul strâmt! A trebuit să se strice zidăria dintre cele două geamuri ale camerei de curat în care era așezat trupul povestitorului. Doar așa a putut ieși sicriul, dar duhul stăpânului ei a rămas aici pe vecie.

Căsuța a rămas cu peretele stricat până în 1916 -1918, când a fost reparat și s-au adunat lucrurile scriitorului pentru „Primul Muzeu Memorial din România”. (Constantin Parascan).

Ion Creangă nu a apucat să-și vadă adunate în volum scrierile. Acest lucru s-a petrecut între anii 1890-1892, prin grija unui comitet de editare ales de fiul său, Căpitan Constantin Creangă. Au urmat alte ediții...

Opera i-a fost tradusă în multe limbi străine, cel mai mult în franceză, dar și în vietnameză, bengali, hindusă, chineză...

Încheiem cu o tristă constatare : marele nostru clasic Ion Creangă, „Homer al nostru”, cum îl numea G. Ibrăileanu, „poporul român însuși surprins într-un moment de genială expansiune”, cum l-a definit G. Călinescu, cel care stăpânea deplin, cum scria Titu Maiorescu, „măiastra mânăire a limbii românești”, a ajuns în zilele noastre să fie socotit ilizibil ! Și a fost scos din manualele școlare pentru gimnaziu !

BÂRLADUL DE IERI

Clădirea Școlii Normale de băieți, edificiu ce a constituit podoaba arhitectonică a orașului. A fost construită între 1893-1897 în partea nordică a orașului, după modelul Arsenalului din Veneția. După 1900 s-a numit Școala Normală de Învățători „Principele Ferdinand”. Bârlădenii îi admirau celebrul ceas, de deasupra intrării, din bronz poleit cu aur, ce a supraviețuit până în anii '60.

Fotografie din 1942, din arhiva familiei Constantinciu.

SERGHEI COLOȘENCO 80

Este *academician* bârlădean *de longue date*, directorul Editurii „Sfera”, redactor și redactor-șef al revistei *Academia Bârlădeană*. Și este prietenul nostru: ne întâlnim (prea) rar, dar îl auzim des la telefon, siguri, imediat ce-i recunoaștem glasul surzător-zglobiu, că vom avea parte de o baie de convivalitate, de vești bune ori încurajatoare, de idei de nerefuzat.

Avem noian de argumente încât să nu pară nimănui că salutându-l aici călduros pe profesorul de literatură, editorul de carte și maestrul enigmisticii Sergiu Coloșenco am face o pledoarie *pro domo*. Fiu al Nataliei și al lui Petre Coloșenco, s-a născut la 14 februarie 1941 în Basarabia, la Căinari-Tighina. Avea doar 4 ani când familia s-a refugiat în România, trecând prin Gorj, Hunedoara, Argeș, înainte de a se stabili la Bârlad. Licean codrenist, apoi absolvent al Complexului Școlar, azi Liceul „Mihai Eminescu”, a urmat la Iași Facultatea de Filologie, secția română-franceză. A fost profesor de limba și literatura română în școlile din Corni-Albești, Banca-Gară, apoi la Liceul agricol Zorleni.

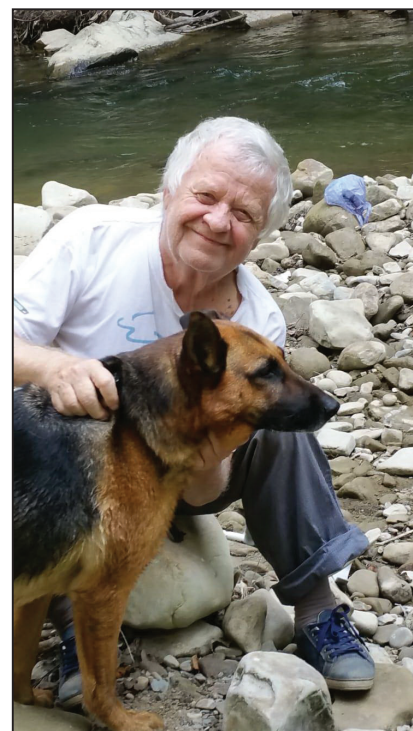
Neastâmpărul său creator s-a ilustrat în numeroase pagini jurnalistice și de revistă, în lucrări de critică și istorie literară – unele în colaborare cu Mircea Coloșenco – și, la modul constant și strălucit, în lucrări de rebusistică, palmaresul său editorial în domeniu fiind unul impresionant: ciclul *Biblioteca Rebus*, pe care l-a inițiat în prag de secol XXI, include 172 de plachete, din care 33 dedicate lui Eminescu !

Ca editor, din 1999, la „Sfera”, a publicat sute de titluri (peste 600 !) ale autorilor locali, zonali și nu doar. A scris, singur sau în echipă cu fratele, prefețe și prezentări de carte, a alcătuit antologii ale unor scriitori români.

I s-au atribuit lui Sergiu Coloșenco multe epitete ce-i merg mână-mână. Ce să alegem între cele pe care credem că le acceptă ? Poate, înainte de toate, acestea trei: laborios, pasionat, tenace.

Urarea pentru octogenarul nostru prieten: Să vă rămână mereu vii neastâmpărul și bucuria!

Colegii de redacție

Un dar special

În an aniversar, prietenii rebusiști i-au oferit o carte, *Octogenarul*, apărută în colecția „Biblioteca Labirint”, la Editura Sfera, Bârlad. Sărbătoritul a citit cu bucurie aprecieri precum cele ce urmează*, adăugate celor atât de speciale primite în 2017 din partea lui C.D.Zeletin :

„Serghei Coloșenco e atât de specializat în rebus, încât trece, prin depășirea genului, în ceva ce ar trebui să capete un nume special, ceva latinesc, de pildă *quadrum* (careu) sau *quadragesima*, care a dat în românește Păresimi, adică Postul Mare, că tot e greu și nu-l putem ține pe tot...Nu numai că este interesant, nu numai că e prevalent cărturăresc, dar rebusul său e alcătuit de către o minte excelând, pe lângă erudiție, în fantezie și semantism. Nu numai că îi admir spiritul, dar uneori mă și trec fiorii în fața aritmogrilelor, rebometagramelor, anagramelor, metagramelor, criptogramelor, frazifonurilor eliptice anagramate sau (poate și) gramate (!), monoverbelor, biverbelor (reflexive sau nu) ș.a.m.d.”

C.D.Zeletin, *Magistru al caleidoscopului literaturii. Serghei Coloșenco sau despre ascuțirea minții prin enigmistică*, în

Academia Bârlădeană, nr. 1 (66)/2017, p. 8.

„...Îl știam harnic (dar mai degrabă, alegeți: laborios, activ, muncitor, neobosit, neostenit, silitor, sârguincios, sârguitor, vrednic, zelos, robotnic, lucrător, trudnic, spornic, atrădarnic, străduitor, robaci, râvnaci, neadormit, asiduu, insistent, perseverent stăruitor, tenace...), dar chiar „anul și cârlanul”,

parcă-i prea *nuștiucum* acest Serghei Coloșenco, om la locul lui de altfel, așezat, ascultător, cuminte, astâmpărat, chibzuit, domolit, echilibrat, liniștit, potolit, reținut, serios, stăpânit, temperat, cumpănit, rațional, înțelept, mintos, deștept, inteligent, judicios, dar chiar să înceapă anul 2017 cu o nouă CARTE, iată, iubite cititorule, *chiar așteptam*. Surpriza aici trebuie căutată: între *a aștepta* și *a mă aștepta*. A câte carte? Dar ce mai contează a câta peste suta trecute, când ea-i aici, celelalte pe rafturile Bibliotecii Rebus, tot de domnia sa ctitorită și permanent adăugită, pentru a le citi cu interesul cu care Măritul Ingenios Serghei Coloșenco ne-a obișnuit... Serghei Coloșenco, un *ataman* al rebusiștilor din România, *primus inter pares* dintre breslași care au această neostenită îndeletnicire...”

OCTOGENARUL

Editura Sfera
Bârlad - 2021

Gruia Novac, *Porția de surprize în Labirint*, nr. 40, februarie 2017.

„Biciul maestrului mângâie ușor aerul. Zbaterea lui jucăușă este urmată de un foșnet ușor, dar persistent, după care niște chicote drăgălașe umplu atmosfera. Imediat, sute de cuvinte își găsesc loc de ieșire dintre copertile cărților înșirate pe rafturile care îmbracă pereții arenei și se adună în mijlocul ei.

Maestrul le privește cu duioșie. Cuvintele se strâng în jurul lui, gata să se conformeze indicațiilor sale. Dar astăzi idolul lor nu va parcurge programul cu care le-a obișnuit. Pune biciul deoparte, pe masa din fața sa, dar se răzgândește și îl agață într-un cui, undeva în spatele său. Apoi se așează la masă și îndreaptă spre ele priviri drăgăstoase. Azi nu le va mai trimite să se așeze, după reguli numai de el știute, în careurile care sunt desenate peste tot pe podeaua arenei. Zâmbește amintindu-și cum acestea se făceau că se împiedică de punctele negre care împărțeau careurile. El se arăta supărat și șfichiuia aerul cu biciul său. Prefăcându-se speriate, cuvintele se așezau cumiți în locurile indicate de maestru, mimând o oarecare seriozitate. După ce se umplea un careu și

se terminau aplauzele spectatorilor, le chema pe cele care își găsiseră loc în acea formă cu o frumoasă geometrie și le punea să stea în ordine lângă careul respectiv.

Azi maestrul va ieși din rutina obișnuită a spectacolului. Cuvintele i-au cerut, cu o șiretenie disimulată în priviri schimbate între ele cu coada ochiului, o zi în care să se desfășoare un spectacol organizat de ele.

Maestrul simte că ceva plutește în aer. O mișcare vioaie se observă printre cuvinte. În grup compact, acestea se îndreaptă spre masa sa. În mijlocul lor, purtat pe sus, se vede un tort aniversar. Încet, acesta este pus pe masă. Lumânările-i pâlăie ușor. Maestrul este vădit emoționat. Cuvintele se retrag ușor, apoi în rândul lor se simte animație. După o anume regulă, patru dintre ele ies în față și se așează în linie. Spectatorii citesc în aplauze urarea alcătuită astfel: La mulți ani, Maestre!”

Gheorghe Enăchescu, *Dresorul de cuvinte*

Extrase din placheta *Octogenarul*, Biblioteca Labirint, Editura Sfera, Bârlad, 2021.

POEZIA POEZIEI

Mircea Coloșenco - daruri pentru Academia Bârlădeană: cărți scoase la Editura Academiei Române, în colecția *O sută și una de poezii*, de Ion Creangă (2017), Cezar Ivănescu, 2020, Doina Sălăjan, 2020.

ALEXANDRU POPESCU PRAHOVARA
(DANIEL DANIEL)

SCRIS-OARE?

Vă trimit ciclul de euritmii neo-romantice „Solstițiu de Doamnă” (solstițiu ca în-drept-are cosmică a soarelui bucuriei spre primăvara florală și toamna fructuoasă terestră), început sub semnul exclamativ al Dragostei și încheiat cu un motiv-portativ dedicat Frumuseții – și Una și Cealaltă rămase imune la nervalianul *Le soleil noir de la mélancolie*...

M-aș bucura, în visul meu de orb îndrăzneț și glumeț, dacă muzica euritmiilor, respirată în văz-Duhul limbii române, mi-ar putea acompania maestrul dintâi: Mihail Eminescu, ca „sumă lirică de voievozi” (supranumit astfel de Petre Țuțea), în timp ce prezintă steagul neamului românesc cetelor de Îngeri ai Neamurilor; și Constantin Dimoftache Zeletin, „diamantul smerit” (între poeții-savanți români), la ora când primește de la Sfinții Împărați binecuvântarea obârșiiilor lui bârlădene.

Am compus în „Geneză” un imn al ființei ludice la ora dragostei adolescente, cu gândul drept la „clipa cea repede” a lui Eminescu, a cărui naștere am sărbătorit-o în Gerar; și cu lacrima lucind spre Făurar, când aniversăm un an de la despărțirea de C.D. Zeletin: „Nu-i mai ajunge sufletului, nu”.

Din străinătatea unui exil geografic auto-impus, pe care, cu tot prestigiul oxonian, nu i l-am putut justifica deplin nașului meu literar, împărtășesc acum o parte din armoniile cultivate și coapte pe alt tărâm, ca merele de aur aduse de Prâslea cel Voinic acasă...

Sper ca din posteritatea lor diafană, poeții de mai Sus să-i poată cumva surăde Doamnei de care m-am îndrăgostit din senin – fără s-o pot vedea sau concepe – din clipa când Mama, în noaptea nunții ei fără păcat, se ruga bunului Dumnezeu să mă aducă pe lume, șoptindu-mi înainte să fiu:

*Nani, nani,
Puiul Mamii...*

Oxford, 18 Făurar 2021

PS *Nani*: cu *Nan* de la *Nanu* („cel mai frumos cuvânt al bogatei limbi române”, C.D. Zeletin).

SOLSTIȚIU DE DOAMNĂ

*„O, tu, frumoasă damă albă...
Eu mă îngân neconținut”*

Mihai Eminescu

!*

! Dulce e marea
Unde te scalzi
Ți-aud chemarea
Ochilor calzi:

O siluetă
Dansând pe val
Nu mai regretă
Rochia de bal!

! Visez prin tine
Dor fără trup
Dintre destine
Raze irup:

Ten de cafea pe
Ten de cafea
Văz-Duh sub pleoape
De catifea!

! Valuri în salbă
Sub albatros
Pe plaja albă
De zahăr tos!

Oxford, 23 Brumar 2020

Din trandafir

Nu poți găsi un loc atât de strimt
Încât să nu pătrundă-n el iubirea...

Chiar când dormim pe plaje diferite
Un vis - neîndoit - ni se promite...

Dincólo de ce vrei și simt
Din trandafir rămâne trandafirea!

Oxford, 26 Brumar 2020

Faust poet

!Nu-ți scriu
Doar pun 'napoi
În ciornă
Văz-duhuri scrise pe curat:

Pe valul viu
Celesta bornă
La care-n vers
M-ai conectat!

! În fiecare

Strop de mare
E-un foc de stea
O logostea:

Un ritm ce-l cânt
Dintr-un avânt
Să-l fac să stea...
E dragostea!

Oxford, 26 Brumar 2020

Marea

! Marea e visul împreună
Din care ne trezim zâmbind
Cu mâna celuiilalt în mână
Și-n suflute cu-același jind:

Încerc să reconstitui ora
Îndrăgostirii din senin
Când valurile-amândurora
Ating același țarm-destin...

!Dar tot ce din sărut persistă
E-o aromă de-inger păzitor
Și o nuanță ametistă
A celui mai fin strop de dor:

Marea e visul împreună
Din care separat ieșim
Ca-n ochi turcoaze să-ți rămână
Și-n palmă-un fulg de serafim...

Oxford, 26 Brumar 2020

Ithaca

Mă-ntorc din dor la ce ni se întâmplă
Te țin ca Zeus pe Atena-n tâmplă:
Te naști când te visez ca pe-o păpușă
Rusească-n sinea-mi de celulă sușă...

Dar vreau să te și scot din vis pe plajă
Să-ți mângâi pielea-aprinsă-n somn de vrajă:
Sub soare, aurii, în straiie-valuri
Să ne iubim ca două idealuri...

Parc-aș trăi o viață de Ulise
Când Penelopa nici nu-l întâlnește:
Îndrăgostită, *după* Odisee,
De-un alt bărbat, ea încă nu femeie!

Oxford, 11 Undrea 2020

?? : !!

Două semne de-întrebare
Îndreptate-în Dumnezeu
Devin semne de-exclamare
Verticale: !tu și eu!

Oxford, 12 Undrea 2020

Solstițiu de Doamnă

Vino-n vis, mândro, din soare
Prin văz-Duh înalt, pe nea,
Spre-o-așa strânsă-mbrățișare
Că și umbra-ți strălucea:

Nunta-n somn să nu rămână
Întâmplată-n viitor
Ia-mă-acum, răsând, de mână
Să fugim din rai de dor:

Mire orb, mireasă cu
Luna-n ochii-i de turcoaz
Chiar când soarele trecu
Peste-un pom de iarnă: Azi!

Oxford, 23 Undrea 2020

Colind

Crăciun luminos
Brad lui Făt Frumos
Pur din vârful acului
Până-n seva veacului

Până-n suflet, până-n vise
Pân' la fructele promise
Ca speranța să nu ni se
Veștejească pare-mi-se!

Din surâsul sfânt de prunci
Tot ce doare să arunci
Să păstrezi doar ce e viață
În rozalba dimineață

Când ne-aduc colindătorii
Bucuria sărbătorii
Flori Miresei, Evei Noi,
Luminând duhul din noi!

Pasăre Măiastră
Zori pe mare-albastră
Soare-n ouă-albuș de rouă
Gălbenuș de viață nouă

Rug de rază
Luminează
Vis de pază-n
Mintea trează!

Oxford, Ajunul Crăciunului,
24 Undrea 2020

Luna plină

Luna plină, în tablete,
Se prescrie pentru fete:
La pruncuțele infante
Raze doar, de diamante...

Celor de la grădiniță
În zori, câte-o luminiță...
Școlăriței fără vină
Jumătăți de lună plină...

Luna-n ultimul pătrar:
Mândrelor ce-n somn tresar
Când, visându-se-n oglindă,
Vor în horă să se prindă...

Luna în pătrarul doi:
Zânelor cu umeri goi
Să nu mai privească-n jos
Când îl văd pe Făt-Frumos...

Luna în pătrarul prim:
Fetelor din țintirim
Adormite fără miri
Sau slujind în mănăstiri...

Craiul Nou se dă-n pridvor
Fetelor arzând de dor
Ce-n văz-Duh, sub voal de nuntă,
Chiar pe Dumnezeu L-încântă...

Dragostei Lui se supun
Ca Maria de Crăciun
Când Iisus colac se naște:
Lună plină pentru Paște!

Oxford, Ajunul Anului Nou,
31 Undrea 2020

La fereastră

Floare-albastră
Dumnevoastră
Înfloriți iar la fereastră?

*!La fereastra-n-Cer-deschisa
Înfloresc: bobocul mi s-a
Preschimbat în Mona Lisa!*

Floare săgetată, tu,
Un duh bleu mă străbătu
Ca-ntr-un film cu Winnetou!

*!Nu-i săgeată, sunt petale
Pentru buzele matala
Nu săruturi digitale!*

Floare-albastră
Viața noastră-i
Scrisă-n stele la fereastră!

!În văz-Duh să înflorească!

Oxford, Ziua Poetului Național,
15 Gerar 2021

Geneză

Arzând prin corp văz-Duhul străbătu
Din sinea-mi până-n strofa unde tu
Respiri ca o rusească păpușică
Sub chip de-Ofelie cu trup de Degetică:

Dormi surâzând într-un boboc de nufăr
Spre-un vis unde-„n zadar suspin și sufăr”
Scriind pe luciul lacului lui Eminescu
Un vers citat din geniul ne-nțeles cu

Moi ghilimele puse din zulufii
Căzuți pe cartea-ți de gazeluri Sufi
În timp ce-un euritmice dor te fură
„Repovestită de-o străină gură”

Spre noaptea albă-a nunții când ne vom
Descoperi în Paradis ca Om!

Oxford, Întâmpinarea Domnului,
2 Făurar 2021

Imn Frumuseții

! Raiul freamătă în tine
ca un stup plin de destine:

! Înnăscuta-ți Frumusețe
timpul nu poate s-O-nvește
memorând pe dinafară:

! Nu-i oracol sau fanfară
n-O reduci la sex-robotul
pentru amăgit netotul:

! Frumusețea ta de fată
nu poate fi-algoritmă
comprimată într-un vers
ori ștearsă din Univers:

! Când pierzi tot, Ea-i tot ce mai
Îți rămâne-n dar din Rai:

! Vis de orb spre-o stea de Mai !

Oxford, Sf. Trei Ierarhi,
30 Gerar 2021

Ierusalim

N-am fost acolo...
Doar în vis, mereu:
Tainic tremolo-n
Sânge de evreu

Rusnac oltean
Cazac făgărășean:
Dor și alean
Pe rafturi la Auchan...

Am crucea-n corp
Sfânt anticorp:
O colimă
În molimă:

Tămăduim
Prin Serafim
Tot ce iubim
Din rostul prim:

! Ierusalim !

Oxford, 8 Făurar 2021

Sonet S.O.S.

Lansez un S.O.S pe mare: „Vino,
În vis de Sfântul Valentino!”
(Actorul adorat de muze mii
Dar neiu bit de-aleasa inimii!)

Ca el dar fără vreo publicitate
Simt că dansăm tangoul pe-nșelate:
Un diamant c-o tonă de carate

Zvârlit în noaptea băii de nămol
Când ne îndrăgosteam la Techirghiol
Ca doi copii jucându-se pe plajă

În taina lunii pline ce degajă
Prima iubire într-un suflet gol
Cu unduiri de cobră maharâjă...

Din Dulcele Stil Clasic de sonet
Rămâne-une *chansonnette pour
midinette?*

Oxford, Duminica femeii
cananeence, 14 Făurar 2021

Neaua Zânei

Fă-mă, Doamne, Dragobete
Celei mai frumoase fete
Cu parfum de dor s-o-mbete
Ghiocei și violete!

Din pădure: flori de fragi
Să-i fiu mire celei dragi
Să-i topesc în scâldătoare
Neaua Zânei ursitoare!

Bucurie-n apă vie
Cele bune să ne-adune
Cele rele să se spele
Întru viață din verdeață!

În sărut să ni se coasă
Fața-n rază luminoasă
Să-l avem pe vino-ncoa, să
O-alungăm pe cea cu coasă!

Cosânzeană, Cosângeană
Dulce-aleaso pe sprinceană
Să-ți încing la brâu o stea
Drago, betele să-ți stea!

Să te umple dragostea
Fără umbră, fără rochii
Neatinsă de deochii
Dintre ochii Babei Dochii!

Primăvară, să-mi rămâi
Fructul toamnei cel dintâi
Vară-n suflet fără iarnă
Maica Domnului ne-aștearnă!

Respirând mărgăritare
Să ne-aducă Neaua-n stare
De-a-nvia în cuib: Odor
Împletit în Mărțișor!

!Azi când Dragobetele
Își sărută fetele
Date-n dar
De Făurar!

Oxford, 24 Făurar 2021

Alexandru Popescu Prahovara: născut *vara* în Prahova la Ploiești, unde studiază și absolvă, ca șef de promoție, Liceul Mihai Viteazul. Absolvent al Facultății de Medicină generală din București. Teza de licență, sub îndrumarea profesorului-naș literar, C.D. Zeletin: „Doctorul Alexandru N. Brăescu și începuturile psihiatriei moderne în România”. În timpul studenției, devine scrib al lui Petre Țuțea. Sub pseudonimul Daniel Daniel, debutează în *Cronica* de la Iași și publică, în volum colectiv, ciclul de lirică aforistică *Dixionar de Buzunar* (Premiul de Debut al Editurii Albatros, 1981); ține o rubrică de psiho-cinematică în revista *Cinema* și colaborează la *Telegraful Român*, *Transilvania*, *Contemporanul*, *Viața Studențească*, *Lucașăruț*, *Flacăra*, *Echinox*... La sfârșitul anilor '80, nu mai poate publica, sub cenzură, datorită relației de discipolat cu Țuțea, căruia îi devine purtător de cuvânt după Decembrie 1989, când îl reprezintă la întâlnirile românilor din exil în SUA, Canada și Brazilia și îl prezintă lui Vartan Arachelian și Gabriel Liiceanu pentru interviuri TV.

În 1991, în timpul unei burse pentru masterat în psihoterapia copilului la Tavistock Clinic în Londra, devine colaborator la Secția Română a postului de radio BBC. În 1993 este cercetător la Institutul de Neuropsihiatrie al Universității din California la Los Angeles, unde pune la punct o metodă originală de integrare a copiilor cu tulburări autiste, prin intermediul filmului, pe care o va dezvolta la Oxford folosind Realitatea Virtuală. În 1994, obține bursa doctorală Dervorguilla la Colegiul Balliol din Oxford. Termină doctoratul, cu *magna cum laude*, la Universitatea din Oxford, pe un subiect de psihologia religiei în Gulag. În 2004 publică la editura Ashgate volumul monografic, **Petre Țuțea: Between Sacrifice and Suicide**, prefațat și lansat de Arhiepiscopul de Canterbury, Rowan Williams. Colaborator la *The Oxford Dictionary of the Christian Church* (1997) și *The Cambridge History of Christianity* (2006). Cercetător post-doctoral la Universitatea din Tasmania, Australia (2016), unde studiază, din perspectivă interdisciplinară, Colecția Tyler de icoane și artă contemporană din România.

În prezent profesează ca psihiatru de copii la Oxford și este consilier pastoral la Colegiul Balliol, unde își continuă cercetarea în psihologia și filosofia relației dintre religie și știință.

ADRIAN VOICA

HANUL CUVINTELOR

Adrian Voica publică în 1999 volumul de versuri „Hanul Cuvintelor”, în zece capitole, cu un Epilog din trei strofe și cu mențiunea: Volum sponsorizat de Anton Pann.

De menționat confesiunea autorului: „N-am muncit pentru doctorat mai mult decât pentru «Hanul Cuvintelor». Un an de zile am citit numai dicționare, pentru a scoate turcismele și grecismele ieșite din uz, dar cărora voiam, prin scrierea mea, să le redau viața de odinioară.”

S. C.

- Dacă lași o părăluță
Te urci și mătăluță,
Că mai e un loc,
Uite lângă ce boboc!
Așa... Acum ferește,
Măre lume, că pornește!

*

„Întâi, strângi la piept alba teamă-n
Acea înălțare prin aer;
Apoi: bucurii fără seamăn,
Netoarse de nici un caer.

Ar trebui un cuvânt
Cu flacăra în contemplare,
Pentru desprinderea de pământ
Și dulcea mea remușcare.

Numai gândul vorbește frumos –
Ca o coasă cu iarba, sub lună –
Fără patimi, ibovnic sfios,
Prima oară aflați împreună.

Cu nearipi se-nalță încet
Trup bolnav de mireasma poienii,
Dintr-o lume rămasă – trist amanet –
În penumbra de bronz a dughenii.

Dealul se-apropie parcă
Foșnind din livezile toate, –
Mare pe care plutește o arcă
Spre infinit și singurătată.

Iată-mă în punctul înalt
Care desparte ziua de noapte, –
Parcă sunt Celălalt,
Trecând prin grădina cu șoapte...

Cerul, atât de aproape,
Haina lui pe umeri îmi pune.
Calc prin albastre hârtoape,
Urc pe munți de amărăciune.

Totul mi-apare mai mic
Privind omeneștile haturi
Care nu despart nimic
Decât palide anonimaturi.

Totul mi-apare mai mare –
(În acea secundă imensă,

Când mă știu aproape de soare) –
Păcat sublim și ofensă...

Scrânciobul lumii odată pornit,
Scrânciobul lumii nebune,
În care dorul de infinit
Te duce-n azur și genune!

Dorul albastru din noi
Pe valea nestinselor plângeri
E poate un scrânciob-altoi
Pe-un vis cu madone și îngeri...

Apoi, când începi să cobori,
Altă frică te-ncearcă:
Timpul veghează triste ninsori
Peste a inimii arcă.

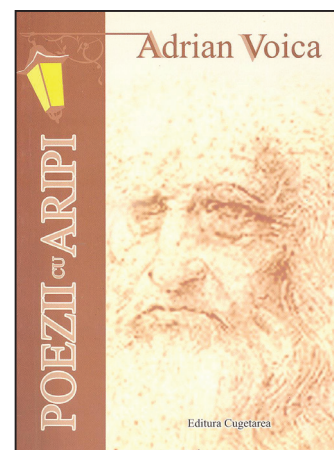
Totul n-a fost decât o părere
Luminos scuturată
Peste nimbul meu de durere –
Rubinie răsplată...

Dughenele-s iarăși la loc,
Flașnetele inundă marea...

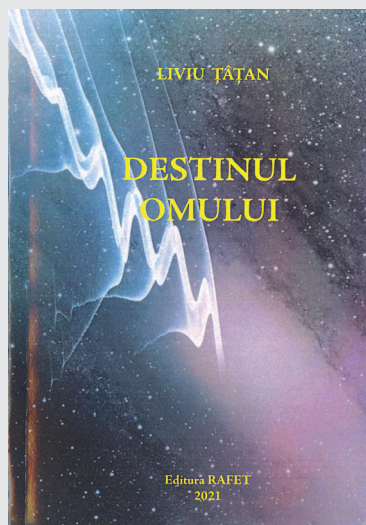
Printre bălegar și busuioc
Pământul îmi simte trădarea...”

– Mocofane, tu cauți ceartă
Atingând albul meu de narcis!

– Iertare, boierule! Iartă!
Coboram dintr-un vis...

SEMNAL EDITORIAL

Volume de Liviu Țățan, biolog, prof. dr. la Liceul Pedagogic și Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din Bârlad, ulterior la Râmnicu Sărat, autor în ultimii ani al unor volume memorialistice de interes.

UN POEM DE...**DUMITRU MERLUȘĂ****La sânul îndoielii...**

Ridică, mamă, vâlul de pe cruci
 Și dezvește-mi de uitare cerul,
 La sânul îndoielii să mă duci,
 Acolo mă va adumbri misterul

De unde am venit, spre mai departe
 Ca pe un șarpe mă-ncălzește drumul
 Pe cal de fum, între aripi de carte
 Își seceră tăcerile duiumul.

Adună-mi, mamă, bruma de noroc
 Ca pasărea să mă rotesc pe zare
 Poate destinul cuibărit de foc
 Să-mi verse răsăritul și să zboare.

MIRELA CHICOȘ**Spre mine însămi...**

La miez de noapte din mine însămi voi fugi,
 Ca să cosesc pe ochii un câmp imens de maci
 Și inima-mi c-un dangăt solemn va prelungi
 Tropăituri de cai sălbateci și buimaci.

Cu coamele în vânt vor împrăștia stele...
 Mă proptesc de un braț al lui Iisus...
 Vor răsflora dorințe-ncinse-n joc de Iele,
 Fâlfâiri de aripi, gânduri ce-au apus.

Ziurel de ziuă se prelinge-n oase,
 Luna își aruncă masca-ntr-un târziu,
 Căi se aruncă-n smârcuri reci, cețoase,
 Doar spre mine însămi drumul nu-l mai știu.

Cum către noi înșine ...

Tu ești pe de-a-ntregul un dor, eu sunt toată o jale,
 Clepsidra cerească ne picură viața...
 Cum către noi înșine nu-i nicio cale,
 Murim către seară, re-nviind dimineața.

Suntem două pronume personale
 Evadate din haosul unei gramatici lumești.
 Cum către noi înșine nu-i nicio cale,
 Ne-afundăm către noapte într-un sac de povești.

Ne vindem în târguri străine și goale,
 Marea ne cuprinde, cerul ne înalță...
 Cum către noi înșine nu-i nicio cale,
 Ne iubim orbește, fără de speranță.

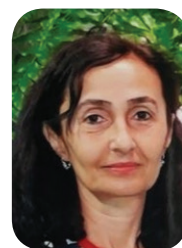

Și-ntr-un târziu sfâșiat de așteptări,
 Pe-o muzică de Wagner, de Grieg ori de Liszt,
 Am urcat, surâzând, niște scări
 Până-n străfundul ființei lui Christ...

Și-o gramatică întreagă a-ngenunchiat pentru rugă,
 Și pronumele-oameni, și verbele-timp,
 Ca Puterea Supremă să nu ne distrugă,
 Răsuflând peste noi Nemurire, din răstimp în răstimp.

CRISTINA CÎMPEANU**Secolul XXI**

Ne auzeau vorbind
 și vai, cum mai râdeau
 la vorbele noastre
 îndreptându-și spinările...
 acum, inutilă rostirea
 vreunui cuvânt
 e vremea mesajelor text
 traversând laconic eterul...
 mâhnită sunt, Doamne –
 arborii n-au învâțat
 să citească...

La mijloc

Așa ne vorbiserăm... când
 stăruie-ntre noi
 prea mult depărtarea
 să ne întâlnim totdeauna
 la mijlocul drumului –
 eu să alerg, pornind
 dintr-un capăt
 tu tocmai din celălalt
 și-odată ajunși
 la mijloc de orice-ar fi fost
 (de câmp, de pădure,
 de deal, de vale,
 de punte pe ape...)
 să ni se contopească-n
 îmbrățișare dorurile,
 ca-ntr-un film vechi...

Aș alerga și azi
 la regăsirea cu tine,
 dar unde-i, unde-i mijlocul
 dintre cer și pământ?

Cândva

Am să vorbesc cândva despre dragoste
 nu despre una oarecare, ci despre cea dintâi
 dragostea care se scrie cu majuscule și nu cu litere mici
 dragostea care se cântă-n șoaptă și nu se țipă
 dragostea care se atinge doar cu mâinile curate

așa cum își ating musulmanii Coranul,
dragostea care-ți răpește sufletul și ți-l leagă
ca pe-un prunc în mireasmă de tei sau ți-l aruncă-n abis
dragostea care te transfigurează cum nici nu-ți închipui –
pentru că-ți înmugurește gleznele și trupul
și te face arbore
pentru că-ți crește aripi din brațe
și te face pasăre
pentru că-ți luminează fruntea și ochii
și te face astru ceresc
pentru că-ți erupe-n sânge vulcani
și te face flacăra incandescentă
dar și pentru că-ți răscolește mintea
și te face deșert
ori pentru că-ți sfâșie inima cu mii de cuțite
și te face ploaie –
am să vorbesc cândva despre cum poate ea
să-ți umple clipele cu nebănuită bucurie până ele devin
rotunde și ușoare și imponderabile,
dar și despre cum, în egală măsură, ți le poate împovăra
și strivi fără milă-n țărână
am să vorbesc cândva despre o astfel de dragoste
care durează cât viața unui fluture
ori cât viața unei stânci
și despre cât poate fi ea de cameleonică –
uneori îmbracă tonuri de gri, de albastru
alteori preferă rozul sau roșul aprins –
și despre cât e ea de capricioasă –
uneori e cu noi, alteori fuge de noi
și se ascunde-n invizibil
ca să ne lase-n urmă, prețioasă, amintirea –
am să vorbesc cândva despre dragostea aceasta dintâi, dacă
nu cumva deja am vorbit...

Întâmpinare în Olimp

IOANA DOR este întâmpinată de noi cu toată înțelegerea. Exersează în echilibrul clasic tradițional, cu acută sensibilitate și viziune romantică (Toți la început suntem romantici!), dar trece și în teritoriul estetic al modernismului.

Se cunoaște că are cultură poetică. De aceea, îi cerem să atace cu brio claviatura singurătății sale esențiale și să ne dezvăluie încă o posibilă cale către misterul dintotdeauna al poeziei adevărate și singulare!

S. B.

Ecoul nopții

Aud cum cântă noaptea
Preludiul lui Chopin
Iar raza lunii-mi sună
În suflet un refren

Și năvălește-n mine
Un gând nedeslușit
De-mi tremură ființa
Pe clape nesfârșit.

Și iarăși noaptea cântă
Preludiul lui Chopin
Și-ntreaga mea trăire
O simt ca pe-un refren.

Lacrimă de gând

Profund e gândul ce-mi deschide
Portița vechiului trecând
Și amintirea-i ruginită
De lacrimile scurse-n gând.

Străfulgerări de gânduri arse
De focul dorului de-atunci
Și neputința c-acea clipă
Nu poți acum să mi-o aduci.

Mă arde-n suflet de trăire
O lacrimă făcută gând
Și anii trec ducând cu mine
Sublimul clipei de oricând.

Te caut

Te caut adesea, Faust,
Și-n plânsetul ploii te caut
Când picurii cântă la flaut.

Mi-e dor...
Mi-e dor de tine oricând
Atât de adânc mi-ești în gând
Când nopțile-mi trec căutând.

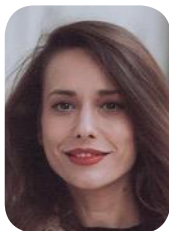
Te caut...
În rănile lumii te caut
Și-n Eul din mine te caut
Când gându-mi se-ntoarce la Faust.

Te vreau...
Te vreau ca pe-un ultim apaus
Ce gura și-l strigă din haos
Când viața se-nchide-n repaus.

Vreme

Să nu repare nimeni pendulul de la ceas
Și nici clepsidra veche nu trebuie întoarsă.
Vreau timpul să se-oprească, să facă un popas,
Căci, uite, clipa asta nu vreau să fie roasă.
Ce greu m-apasă timpul, amarnic mă sugrum
Când uită-ncet de mine lăsându-mă în drum!
Și-atuncea tac. Tăcerea în mine-i nemurire.
De glasul nemuririi m-agăț să fiu iar vie
Când mirosul de viață mă-ndeamnă la trăire;
Și-atuncea timpu-mi pare că nu-i sortit pieirii.

RALUCA ANGHEL

ATĂTA IARNĂ

Cad fulgi grei din ceruri, le-a dat Tatăl vacanță,
Sparg norii haotic, amurg de îngeri grăbiți,
Aleargă și caută-ntre oameni vechi, obosiți,
Fiecare pe omul pentru care poartă Speranță.

Cad fulgi grei din ceruri, amurg de îngeri grăbiți
Niciunul al meu, oare pe unde mă strigă
E pustiu și tăcere, șuieră vântul, instigă
La pași grei peste îngeri, căzuți pe-asfalt istoviți.

Ce eleganță amară, balet de frig și de moarte,
Atâta vaiet de Rai lovește cerul înalt,
Sub talpă grea de păcat moare Speranța pe-asfalt,
Atâtea umbre de oameni, atâtea umbre deșarte.

Mi-e dor, mi-e pustiu, atâta iarnă mă doare,
Mi-e dor, îmi e frig... și nu am geacă pe suflet,
E casa goală de noi, nu am fular pe răsuflet,
Ninsă în gânduri de tine, peste noi doi tot ninsoare.

Nu am mânășă pe mână, mâna mi-e goală de tine,
Rece-i sigiliul pe buze în moarte albă de Rai,
Și sunt păgână în gânduri în care tu îmi erai
Păcatul cinic de noapte, arzând în dogme creștine.

Mi-e dor, mi-e pustiu, atâta iarnă mă doare,
E goală casa de noi, în noi atâta ninsoare...

AU ÎNFLORIT GHIOCEII, ÎI VEZI?

Au înflorit ghiociei, îi vezi? Au muguri în mine, îi simți?
Primește-ne-n dar tu pe toți, suntem mici și albi, fără zimți,
Primește-ne roua de lacrimi, cuprinde-ne-o gingaș în palmă,
Desfă-ne strânsoarea de trup, privește-ne dulce și calmă.

Petale de flori ai în suflet, ce muguri frumoși îți sunt ochii!
Ce spini ascuțiți ai pe aripi, ce bine-i ascunzi pe sub rochii!
Ce răni ți-ai făcut să ți-i tai, să poți să mă mângâi pe tâmpile,
Sărut să-mi așterni și pe ochi, sărut să-mi descânți și pe frunte!

Ai versuri pe buze și-n tine, ești toată-un poem de femeie,
Cu buze fierbinți îmi deschei ce mâna nu vrea să descheie,
Chirurg tai în sterp și în gol, cu grijă m-acoperi cu suflet,
Iar frigul îmi pare sublim când toată te simt în răsuflet.

Îmi umpli cetatea din piept, mi-ești vin, și capriciu, și doamnă,
Te vreau chiar de toți te iubesc, te vreau chiar de toți te condamnă,
Te vreau fără spini, doar a mea, din răni tot ce-i fostă iubire
Să-ți sorb și să scuipe îndărăt, să-ți fii antidot și-mplinire.

Să-ți fac și masaj, și cafea, să ard și ceaunul cu lapte,
Să vrei să mă cerți cu sărut, pedeapsa s-o ardem în noapte,
Flămând să te am, să frământ tot ce îmi însemni ca femeie,
Din foc să te scot, să te-alint, în ochi să-ți fii vers și scânteie.

Să-mi fii doar frumoasă, atât! Am muguri în mine, îi simți?
Primește-mă gingaș în suflet și-mi fii trandafir fără zimți!

CONTRASTE ȘI SENSURI

O pagină goală cerșește cuvinte, un singur cuvânt să o umple cu sens,
Un om gol se naște plângând anxios, cerșește o mamă cu brațele-ntinse,
Un mort prea bătrân, mult prea rece să ceară, atinge-o icoană-n regretele linse
De buze și lacrimi amorțite de transă, speriate de lipsă și de golul imens.

Un „azi” stă de veghe să nu-l piardă pe „mâine”, e starea de veghe a zilei de „ieri”,
Un bărbat și-o femeie-și jură vară intensă, înghețați sunt de ierni încărcate cu nori,
Cât pustiu ar fi vara, ce desert mult prea dulce fără frigul de iarnă, fără lipsa-i de flori,
Cât de tristă iubirea fără grafic de viață, alergând către soare, coborând nicăieri.

Dependență amară de contraste și sensuri, rătăcim căutându-ne prin același sistem,
Murim repetat să renaștem prin zâmbet, nici iubire nu e fără iz de blestem.

NECHITA NECHIFOR - UN SOLITAR UMORIST

În perimetrul monoton și afumat din zona gării bârlădene îmi intersectez traiectoria, de multe ori, cu un personaj atipic, un pensionar bine clădit și glumeț, plin de anecdote (cu și fără perdea), un fost mecanic de locomotivă provincial mai ales, un lipovean la origine, mai român decât românii, pre numele lui Nechita Nechifor. Mi-a mărturisit că și-a adunat într-un caiet versurile umoristico-satirice și că ar dori să mă uit și eu prin ele ca să-i dau o părere dacă are sau nu talent, dacă este ceva... de capul poetic al lor. Mi l-a transmis cu oarecare întârziere, i-am citit creațiile hazlii și mi-am întărit credința în harul său nativ de personaj însingurat, ce așteaptă, acum doar în memorie, din depărtare, cu fiecare șuierat prelung din văzduh, regretatul de odinioară glas al roților de tren!

Vă propunem câteva poeme vesele și triste ca să demonstrăm că solitarul umorist Nechita Nechifor nu călătorește fără bilet!

Simion BOGDĂNESCU

BALADA SÂRMEI

Sfântă sârmă de la Turda,
Ești șurub, ești legătoare,
Numai datorită ție
C.F.R. mai e-n picioare!

Uite, un șurub lipsește,
E pierdut sau e furat.
Legi c-un căpețel de sârmă
Și treaba s-a rezolvat!

Geamul nu se mai închide?
Nu-i problemă, frățioare:
Legi c-o bucată de sârmă
Și nici capul nu te doare!

Ușa asta dă să cadă?
Ar mai trebui sudată.
De unde materiale,
Că tranziția-i înceată?!

N-avem nituri, nici șuruburi,
Electrozi nu sunt, știți bine.
Leag-o, omule, cu sârmă,
Pân'la capăt poate ține!

O, tu, sârmă genială,
Tu ești leac universal!
Sigur meriți o statuie
De renume mondial!

ODĂ PROFESORULUI ÎMPĂRAT

Lui Maximilian Opaț

Opaț nu e lumânare,
Nici bec, un felinar simpatic,
Lumină dă la toată lumea,
Dar...o împarte *matematic*!

Când intră liniștit în clasă,
El ne salută amical,
Dar, când începe o problemă,
Treaba se schimbă *radical*.

Înșiră *cifre*-ntortocheate,
Cu semne strâmbe și meschine...
El a făcut o facultate
Ca să mă chinuie pe mine?

Febril acum lucrează mintea-mi,
Toți neuronii-s adunați,
Eu mă voi face de rușine,
Însă ceilalți vor fi salvați!

– Să *adunăm* tot ce e bine
Și să *scădem* ce este rău,
Să *împărțim* cu dărnicie
Și să-*nmulțim* pe Dumnezeu!

– Ca bun creștin, ai fi de zece,
La mate însă ești de trei.
Ce nebunie-n cap îți trece,
De unde ai așa idei?

– Gândeam și eu precum țăranul
Sperând că o să ne ierți
De-om zice ca americanul:
„Ne dați, ne dați ori nu ne dați?”

Ne alintam zburând ca pleava,
Sclipind ca roua dimineții,
Căci n-am gustat încă otrava
Ascunsă-n valurile vieții.

Vor mai veni și-alte promoții,
Cerând lumină să le dați,
Pășim în viață cu emoții –
De am greșit, să ne ierți!

CAP DE LINIE

S-aud sirenele în gară,
A mai murit un ceferist!
O, Doamne, dă-mi o minte clară:
Nu știu, vesel să fiu sau trist?

M-aș bucura de ușurarea
Ce-o are-acum sufletul său
Că a scăpat de nopți pierdute,
De stres, de grijă și de greu.

Dar când îi văd copiii fragezi
Rămași fără de ajutor,
Îmi vine-a plânge, că în umbră
Va fi de-acum cărarea lor!

Iartă-ne, Doamne, și ne-ajută
Că suntem slabi și păcătoși,
Dar va veni și liberarea
La cap de linie-n strămoși!

SEMNAL EDITORIAL

GHEORGHE GHERGHE

MIHAI APOSTU

SATELE DE LA OBĂRȘIA JIGĂLIEI

DODEȘTI

ȘI

TĂMĂȘENI

Editura Sfera
Bărdă - 2020

LUMINIȚA COJOACĂ

ZORII DE URMĂ

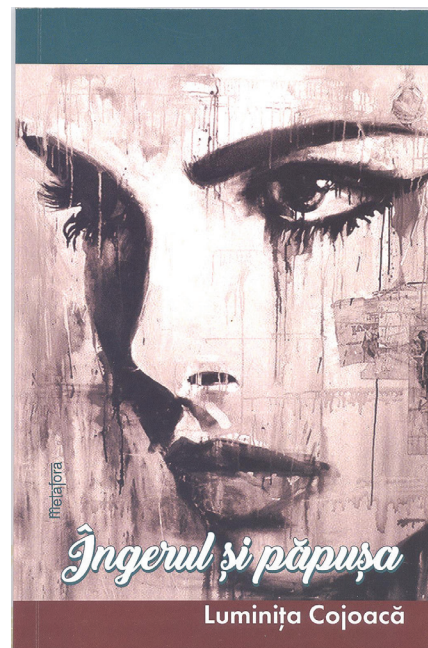
Întrebări de taină
 Mirări adormite
 Cu ceară sfințite
 În noapte lungite
 Cu spini apropiate
 În noapte scăldați
 De om apărați
 Cu drojdie dospită
 La soare lungită
 Arome alese
 De doruri culese
 Cu ropot de urmă
 Un suflet în turmă
 De îngeri aleși
 Cu urmă-înțeși
 În limbă vorbită
 Doar urmă trăită

Cu doruri de foc
 Și ochi peste tot
 Ales peste urmă
 Un ropot din turmă
 Răsare la lună
 Lumină postumă

DECLARAȚIE DE DRAGOSTE

Îngerul îi scrie păpușii
 povești de iubire curată
 în sânge păstrată
 o îmbată o tulbură
 o mângâie o alintă
 îi descântă vorbă sfântă
 sufletul trist îl ascultă
 apoi o duce la culcare
 îi leagă somnul visat
 dezmiardat cu lume curată
 și bună

PAVEL MARIAN

ÎMPODOBIT DE GOLICIUNE

Cântec târziu de păsări să răsunе,
 Apoi să vină toamna dacă vrea
 Și-mpodobit de marea goliciune
 Să crească mulți copaci din carnea mea.

Să șuiere și vântul a tristețe
 Ca un mărfar ce trece spre depou,
 Iar sângele mustind de tinerețe
 Să-mi umple cerul inimii din nou.

Să crească noaptea cât o veșnicie
 Adâncă-n ochii mei acuma goi,
 Iar roua ca o ultimă făclie
 Să-mi lumineze drumul înapoi.

Să-mi crească frunze roșii pe o mână
 Și galbene să-mi crească pe alt braț,
 Iar când azvârl cu stele în fântână
 Pe Dumnezeu de barbă să-L înhaț,

Să-L trag aproape, să-L privesc în față
 Și să-L întreb cu ciudă, furios:
 „-De ce ne-ai dat, bătrâne, doar o viață
 Și-o ceri 'napoi când încă e frumos?”

SEMNAL EDITORIAL

Sorin
 Finchelstein,
*Epigrame
 incendiare,*
 Toronto, aprilie
 2019;
Covid 19, 2020.
*Jurnal de
 front,* Toronto,
 octombrie 2020.

ROXANA GALAN

Dacă priveai de jos în sus, și se părea că un șir de nori se aliniau în culorile curcubeului, în fața astrului zilei, ca într-o bandă rulantă de aburi imateriali. Era o imagine celestă ce-ți sugera mai mult ideea Edenului luminos, dar pentru că se anunța înserarea, pâcla aceea slab colorată cobora ca o cascadă fantomatică pe pământ și se îneca undeva, dincolo de orizont.

Puteai urca privirea, dacă dispuneai de abilitatea rară de a privi atent și îndelung, nesfârșit... Dacă aveai puterea aproape mistică de a te desprinde de real, impunând concentrării capacitatea de a elimina gândurile grele ale memoriei și a păstra curățenia existenței spre a se înălța purificată, reușeai să sesizezi forme bizare care alunecau pe banda roșivă. Concentrarea dublată de meditație te aducea în fața distincției: forme de mâini glisau spre cascada ce se prăbușea pe pământ, doar palme rigid întocmite într-o singură poziție, cinci degete răsfirate, patru degete ridicate cu degetul mare lipit de podul palmei, trei degete cu cel mare și arătătorul unite pe palmă, două ridicate în semnul victoriei, unu doar arătătorul și, rar, arătătorul unit cu degetul mare într-un zero... un O.K.!

Înțelesuri? Ce înțelesuri omenești pot rezulta de aici ?

Să aflu, să încerc să merg pe linia orizontului, să găsesc locul în care se prăbușește cascada din cer? Poate acolo e intrarea dincolo, în lumea din hău, în iadul din noi. Poate e semnul ceresc pe care oamenii nu-l mai înțeleg, nu-l mai văd, pentru că nu au timp, deși e mereu alături de noi. Să călătoresc fizic nu aș face decât să hrănesc o iluzie ce nu m-ar duce nicăieri, căci tainele divinității nu se dezvăluie omenescului. Cum am descoperit formele care erau deja pe cer, așa pot călători cu gândul, ca vechii *Rishi*, marii meditativi, asceți credincioși de orice fel... Starea indusă de vis, intrarea pe porțile lui tainice poate aduce revelația bizarului peisaj, nedistinct pentru mulți.

Încerc să elimin starea de prezent, exerserez respirația în patru timpi și, cu greutate, reușesc să ridic „ușurătatea” ființei dincolo de material. În acel moment, spiritul, eliberat de carnal, poate călători spre centrul în care se varsă cascada de nori, spre o falie a pământului, evaziv desprinsă pe sub iarba câmpului, năpădită de o multitudine de flori dăruite de divinitate, muritorilor. Mă strecor, spirit ușor, ca un abur incolor în crevasă și cobor în miezul pământului, în întunericul pâlând alături de lumina tot mai firavă a curcubeului celest, care se transformă, acolo, într-o grotescă bandă rulantă, fără nuanțe, ce păstrează totuși pe ea aceleași forme de mâini. De data aceasta, membrele fără trup sunt triate de o umbră indistinctă: *cinci* cade în eternul întunecat, *patru* este aruncat într-o celulă cu miros de topitură sintetică, *trei* se plimbă pe lângă bandă, incapabil să se desprindă, pentru a porni spre niciunde, *doi* se înalță spre un nor cenușiu cu sclipiri gălbui, asemănătoare unor opaițe, devine una dintre acele lumini, *unu* țâșnește spre lumina pe care o intuiești dincolo de nor, fără să mai poți distinge unde se va opri, eliberat, iar *zero* își construiește o aură pe care banda o suportă cu greu. Și o luptă se declanșează între Da și Nu, Lumină și Întuneric, Reușită și Pierzanie, Bine și Rău, Adevăr și Minciună, Victorie și Eșec, Liniște și Neliniște, Fericire și Nefericire, Înțelegere și Neînțelegere, Tot și Nimic, Etern și Efemer... și alte cuvinte

ZERO

ce rămân în dicționare, doar convenții care pentru mulți au și sens...

Lumina simțită și nevăzută denunță ascensiunea ce vrea și nu vrea să se producă, dar se menține pe bandă, în sus și în jos, totuși, se desprinde și urcă, spărgând norul cu luminițe ca într-o explozie surdă și dispăre fără grabă în același joc sus-jos.

Asta e tot? Pare a fi o revelație sau doar o viziune a gândului eliberat de tenebre și alungat din taina nevăzutului?

Întuneric, lumină, totul se preschimbă în vizual și mă reidentific: sunt eu, materie carnală, suflet paradoxal, reînchis în carcasa cumplită a existenței, din care nu suntem învățați, nu știm să ieșim. Mușchii se destind, amorteala se risipește și ochii privesc același loc, același trup. Recunoașterea înseamnă regăsirea de sine. Degetele? Propriile brațe cu mâna dreaptă încleștată amuzant în O.K., adică Zero!

Îmi vine să râd, să plâng, emoția iradiază chipul ce contemplă cerul și norii care descriu acum un cerc, așa...ca-n viață!

SEMNAL EDITORIAL

Dimitrie Gusti și colaboratorii, *CornoVA 1931* - volum dăruit Elenei Monu de unul dintre îngrijitorii ediției, prof. univ. și scriitorul Vasile Șoimar, cu prilejul vizitei sale la Bârlad.

TEODOR OANCĂ

CEAȘCA DE CAFEA

N-a trecut o săptămână de la ultima noastră întâlnire, eu, Matache și Sandu, că numai ce primesc un telefon de la Sandu. L-am recunoscut după voce, dar și după nerăbdarea să-mi spună că se confirmă cele susținute de el în urmă cu câteva zile cu privire la îmbunătățirea stării economice. Noi o apreciaserăm ca plină de incertitudini dar cu oarecare perspective de redresare, cum susținea Sandu, datorită accesării fondurilor acordate de Uniunea Europeană.

-Ai auzit de evenimentul de ieri din municipiul nostru?

Îi răspund că nu, pentru că nu citesc presa locală, iar la posturile TV la care mă uit n-a fost nicio noutate comunicată în privința asta.

-Se confirmă ce susțineam eu data trecută. Ieri a intrat în procesul de producție în municipiul nostru o fabrică de aparatură de întrebuințare casnică.

-Nu pot decât să mă bucur, îi răspund. Unde e fabrica asta?

-În locul fabricii de confecții. Știi că firma italiană s-a retras, a eliberat spațiul și în locul ei s-a instalat o firmă din Germania, producătoare de aparatură casnică.

-Sandule, dacă n-ai treabă vino la mine să bem o cafea și să mă lămurești mai bine cum stau lucrurile.

Sandu locuiește în același bloc cu mine, dar la cealaltă scară. Ne vedem des, când la mine, când la el, mereu avem ceva de discutat sau de pus la cale ca pensionari ce suntem. Ne mai ține de urât și Matache atunci când preferăm să ne simțim bine în trei. Să recunosc că Matache e, în comparație cu noi, un adevărat enciclopedist și nu de puține ori ne-a scos din încurcătură cu informațiile pe care le are.

Cafeaua e gata, duc ceștile pe terasă, aud soneria și mă bucur de promptitudinea lui Sandu de a răspunde invitației mele.

-Cum e? întreb eu văzând nerăbdarea lui Sandu de a-mi relata faptele.

-Nu ți-am spus? Italienii au eliberat spațiile din toată fabrica după care, cred, cei interesați au purtat niște negocieri. Fabrica de confecții era o societate pe acțiuni. S-a comunicat închiderea ei, salariatele au primit preaviz de concediere colectivă. Mai mult nu știu ce să-ți spun. Important e că firma asta din Germania a găsit aci exact ce-i trebuia: spațiu convenabil pentru instalarea de benzi de montaj, spații de depozitare, dependințe, corp administrativ și altele.

-Nu s-a auzit în oraș de această intenție.

-Au fost operativi. Pe măsură ce se instalau, au trecut la selectarea personalului care urma să lucreze la bandă. Fiecare era testat pentru operațiunea pe care trebuia s-o facă. I se arăta ce avea de făcut, îl puneau să execute și dacă se încadra în timpul prevăzut era declarat admis. Le știu pe astea de la vecinul meu care este lăcătuș mecanic acolo.

-Sandule, fă-mă să înțeleg. Toată activitatea constă în asamblări de aparatură casnică?

-Exact. Clădirea asta de trei etaje, cu hale de producție de patruzeci de metri, le-a fost ca o mană cerească. Unde mai pui că avem aeroport. Vine avionul cargo cu containerele cu piese de asamblat, descarcă și apoi încarcă aparatele gata ambalate și drumul.

-Unde?

-La beneficiarii cu care au contract.

-De ce assemblează la noi? Bănuiesc răspunsul, dar vreau să-l știu și de la tine.

-La ei fabricarea componentelor e bine automatizată, trebuie să recunoaștem, dar la asamblare e nevoie de forță de muncă la banda de montaj. Aci se execută lucrări de lipire, de înșurubare, de reglaj, care necesită mână de lucru concretă. La astea se adaugă diferențe substanțiale de salarizare. Celor angajați nu li se cere pregătire tehnică.

-Sandule, și pe aceștia, fără pregătire tehnică, îi considerăm că

fac și ei parte din clasa muncitoare?

-Dragul meu, mă îmbunează Sandu, termenii aceștia au ieșit din uz. Cei de care vorbim sunt operatori.

-Mă străduiesc să înțeleg. Știi la ce mă gândesc? Îți aduci aminte că la începutul anilor '90 auzeam multe voci la televizor spunând că trebuie să ne concentrăm asupra serviciilor. Nu știu nici acum dacă ei înțelegeau bine ce se urmărea.

-Și era rău? mă oprește Sandu pornit mai mult ca să mă contrazică.

-Nu era rău, dar de ele se vorbea în exclusivitate. Au apărut și s-au înmulțit ca societăți comerciale private cabinetele de stomatologie, farmaciile, alte cabinete medicale, frizerii, saloane de coafură, tot felul de magazine și de buticuri, librării, magazine cu piese de schimb auto, spălătorii auto, service-uri auto, hoteluri, pensiuni, restaurante, patiserii, cofetării, edituri, tipografii, firme de transport și de construcții, presă scrisă și audiovizuală, firme de organizat excursii în străinătate și multe, multe altele. Toate astea nu înseamnă altceva decât IMM-uri cu salariați de la doi până spre sută. Puține sunt cele orientate spre producție. Restul aparține categoriei serviciilor.

-Și ce e cu asta? Și ele înseamnă forță de muncă și contribuții la bugetul statului.

-Ai dreptate. Ce face operatorul tău face și frizerul care te tunde: prestează un serviciu. Sandule, îți enumăr câteva ministere din perioada anterioară și să-mi spui dacă au însemnat ceva pentru tine: Ministerul Construcțiilor Industriale, Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, Ministerul Industriei de Utilaj Greu, Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale.

-Sincer să fiu, puțin mă interesau, zice Sandu sorbind din cafea.

-Nu știai de ele, să zicem, dar vedeai cu ochii tăi ce intra în competența acelor ministere. Ele n-au existat de formă. Toate au dispărut din Guvernul României rezultat în urma alegerilor din 20 mai 1990. De ce au dispărut? Ce s-a urmărit încă din 1990? În locul lor s-a creat Ministerul Întreprinderilor Mici și Mijlocii. Iată perspectiva evoluției societății românești care ție îți este clară cel puțin până în anul 2030, așa cum pretind și unii politicieni.

-E adevărat că România de azi nu mai seamănă cu cea de ieri din toate punctele de vedere. Facem parte din structuri politice și economice occidentale, ne aliniem statelor din Uniunea Europeană...

-Ești convins că ne aliniem?

-Categoric.

-La terminarea facultății ai făcut câteva luni de armată. Când se comanda alinierea erați toți la linie, nu unul mai în față și altul mai în spate. Acum în Uniunea Europeană cum suntem? Nu te-aș întreba dacă și noi am produce, nu numai să asamblăm aparatele acelea de întrebuințare casnică aduse din Vest, că doar nu din altă parte.

-Dragul meu, zice Sandu căutându-și cu greu cuvintele, ce pot să spun e că în contextul general de acum trebuie să ne păstrăm în limitele prevederilor negociate. E o experiență nouă pentru noi...

-Văd că ai deprins limbajul oficial.

Mă uit în ceașca de cafea. Altădată eram interesat să disting ceva posibil care să mi se întâmple de bine sau de rău. Treceam printr-o stare emotivă care mă marca pentru un timp. Eu eram subiectul propriei mele observații. Acum văd în ceașcă o pată neagră de zaț de cafea.

HORAȚIU STAMATIN

„LILITH NE DĂRUIA ȘUVIȚE DIN PĂRUL EI“

La o lectură un pic mai atentă a „Genezei”, din 1:27 aflăm că: „Și l-a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; bărbat și femeie i-a făcut.” Ca mai jos, în 2: 21, 22, să ni se spună că Dumnezeu, după ce i-a cerut lui Adam să numească animalele din jurul său și văzând că e singur și nu a găsit ajutor pe potriva lui, l-a adormit, i-a luat una din coaste, din care a plăsmuit femeia: „Iar coasta pe care Domnul Dumnezeu o luase din Adam a prefăcut-o în femeie și a adus-o la Adam”. În continuare, Adam o recunoaște și-i dă un nume: „Și a zis Adam: «De data aceasta iată os din oasele mele și carne din carnea mea!; ea se va numi femeie»”, (2:23). După cum lesne ne dăm seama, Dumnezeu a creat de două ori femeia. Prima dată nu i-a ieșit, a dat greș! Cei care au pus cap la cap „Geneza” au avut o „scăpare” sau au vrut să dea un mesaj clar? În primul caz, această „neatenție”, cercetătorii Bibliei au pus-o pe seama diverșilor autori-compilatori, care „au cusut” propozițiile producând astfel o inadvertență. În al doilea caz, scriitorilor nu prea le-a căzut bine ce se profila în viitor, adică tratamentul nediscriminatoriu dintre bărbat și femeie. Lăsând la o parte incestul rezultat cu superba coastă, s-a vrut ca femeia să fie total subordonată bărbatului.

De fapt ce s-a întâmplat cu prima femeie? De ce au repudiat-o? De ce au abătut asupra ei toate blestemățile? Se presupune că ar mai fi menționată doar o singură dată în Isaia, 34:14, ca apariție nocturnă: „Fiarele din pustie se vor întâlni acolo cu câinii sălbatici, și țapii păroși se vor chema unii pe alții. Acolo își va avea locuința năluca nopții, și unde își va găsi odihnă”. Într-un *midrash* (un comentariu atașat textului cu scopul de a lămuri un fapt religios) ni se sugerează ce s-a întâmplat cu prima femeie creată, numită acum Lilith. Numele ei ar deriva de la un cuvânt sumerian: *lilītu* - *ardatlilī* denumind femeia demon, sau spiritul vântului, prezentată astfel în prologul „Epopiei lui Ghilgames”. Lilītu locuiește în deșert și este periculoasă pentru femeile gravide și pentru copii. În sâni poartă otravă în loc de lapte. Ardatlilī ar fi o femeie frustrată sexual și infertilă, care se comportă agresiv cu tinerii, e învinuită că nu poate da naștere și, confruntată cu trei îngeri, promite că nu se va atinge de pruncii care sunt protejați de amulete. Mai departe, un text satiric medieval, „Alfabetul lui Ben Sira”, o prezintă pentru prima dată, în lumea iudeo-creștină, pe această femeie a lui Adam, de dinaintea Evei. Fiind plămădită din aceeași țărână ca și bărbatul, ea a invocat același tratament cu perechea sa. Pledoaria lui Lilith pentru egalitatea în drepturi cu Adam se pare că a fost văzută ca o amenințare la supremația părții masculine. Se spune că cei doi se iubeau foarte mult și Adam i-ar fi cerut lui Lilith să stea sub el în timpul actului sexual, însă ea l-a refuzat, nesatisfăcându-i nevoia de dominație. În urma conflictului izbucnit din recuzarea dorințelor bărbatului, îl părăsește pe Adam și fuge din Eden. Este înlocuită cu mult mai ancilara Eva, de vreme ce a fost făcută din coasta lui Adam.

De acum imaginația și-a intrat în drepturi. S-a declanșat

o întreagă mitologie demonică în jurul ei. Nenumărate povești apar în scenă, toate pe același motiv al pedepsei. Condamnarea ei s-ar mai datora și faptului că a pronunțat în mod nepermis numele lui Dumnezeu. Izgonită din rai, îl ia pe Șarpe (diavol) ca însoțitor și se răzbună mai târziu pe Adam, făcându-l să muște din fructul interzis. După ce l-a blestemat pe Adam și l-a părăsit, s-a dus la casa ei de lângă Marea Roșie. Adam s-a plâns lui Dumnezeu, acesta a trimis trei îngeri (Sanvi, Sansanvi și Semangelaf) pentru a o aduce pe Lilith înapoi, însă ea i-a sfidat pe cei trei îngeri, blestemându-i și pe ei. Cât timp a petrecut la Marea Roșie, devenise amanta demonilor, născând câte 100 de copii în fiecare zi. Cei trei îngeri au informat-o că Dumnezeu îi va lua toți copiii dacă nu se va reîntoarce la Adam. Din nou Lilith a respins propunerea, suportând anatema cerească până mai în zilele noastre.

Dante Gabriel Rossetti, Lady Lilith, pictură din 1866-1868

A devenit o ființă malefică, bânduind furioasă și nestăpânită lumea, turmentând bărbați (un *succubus*) și smulgând pruncii de la sânul matern. De asemenea, în *zeitgeist*-ul medieval, Lilith a fost descrisă ca soție, amantă sau bunică a lui Satan. Este un demon feminin al nopții, prințesă a Iadului, care se presupune că zbură în căutarea pruncilor pentru a-i răpi sau strangula. Atracția nuzibilă a lui Lilith față de copiii abia născuți ar veni de la faptul că

propriii săi copii concepuți cu demoni au fost luați de către Dumnezeu în urma atitudinii ei neconvenționale, de a se supune lui Adam. Cei trei îngeri trimiși au forțat-o să jure că, ori de câte ori va întâlni numele sau chipurile lor pe amulete, va renunța la a face rău celor care le poartă. Până în secolul al XVIII-lea, „în multe culturi ale lumii era comună practica folosirii amuletelor împotriva lui Lilith”, ne informează Moshe Idel. Amulete erau puse deseori în cele patru colțuri ale camerei în care dormeau nou-născuții și aveau menirea să-i apere pe aceștia și pe mamele lor. Uneori se trasa un cerc magic în jurul patului, cerc pe care erau scrise numele a trei îngeri însoțite de cuvintele: „Alungată să fie Lilith” sau „Ferește acest copil de tot răul”. Dacă un copil râdea în somn în noaptea de Sabbath sau pe lună nouă, era semn că Lilith se joacă cu el; atunci cineva din familie trebuia să lovească copilul de trei ori peste nas și să spună un descânt ca să o îndepărteze. S-a speculat că ar putea să existe o legătură între Lillith și Lenith, o divinitate etruscă ce nu avea chip și aștepta la poarta Lumii de Dincolo împreună cu Hecate și Persephona pentru a primi sufletele celor morți. A mai fost asemănată cu figuri legendare, cum ar fi Regina din Saba sau chiar Elena din Troia. Își face apariția ca deghizată într-o femeie seducătoare, dansatoare și tulbură somnul bărbaților, este responsabilă de coșmarurile și visurile erotice ale bărbaților (un *zburător* în variantă feminină); seduce bărbații ca să aibă copii cu ei, se menționează într-o carte de superstiții din secolul al XVIII-lea.

În mitologia românească întâlnim, fără nici o referire religioasă, multe întruchipări asemănătoare cu Lilith: Fata sălbatică, Muta pământului, Muma pădurii. De aici n-a mai fost decât un pas în a vedea în ea și un vampir, regina vampirilor, înrudită cu Dracula, ca fiică sau soție.

Lilith a început să populeze multe povești anonime de-a lungul Europei și astfel a stârnit atenția a numeroși pictori și scriitori încă din timpul Renașterii. Michelangelo a pictat-o ca jumătate femeie și jumătate șarpe îmbrățișând pomul cunoașterii. Goethe face referiri la ea în „Faust”, scoțând în evidență puterea ei de seducție. Poetul și pictorul preraphaelit, Dante Gabriel Rossetti (1828-1882), la rândul ei, a scris un sonet „Lady's Beauty” și a pictat un tablou cu ea (în mai multe variante, iar pe rama unuia dintre ele a inscripționat versurile lui Goethe traduse de Shelley). În sonet, Lilith deghizată în șarpe revine în Eden, îi convinge pe Adam și Eva să comită păcatul, ceea ce stârnește mânia lui Dumnezeu. Prin vorba ei dulce poate să înșele; în plasa ei inima, trupul, viața îi cad pradă; este mereu tânără, deși „pământul e tot mai bătrân”; frumusețea părului ei („Și părul ei încântător era un aur pur”) îi seduce pe bărbați. În tabloul „Lady Lilith” ea ține în mână o oglindă privind concentrată asupra propriului chip, un gest narcisist. Într-o poziție scăpată de corsetul victorian: părul bogat, blond, senzual răvășit, îmbrăcată într-o robă lejeră care parcă ar sugera că urmează îndată să fie îndepărtată, flori pretutindeni cu simbolistica de rigoare. Abundența părului e un semn al dorinței sexuale. Spre deosebire de Rossetti, Robert Browning propune, în „Adam, Lilith și Eva” (1883), o versiune în primă instanță ceva mai favorabilă față de această femeie îndelung hulită, ea nedorind altceva decât să probeze dragostea lui Adam („Nu ți-a căzut bine dimineața/ Când dragostea ți-am luat-o în răspăr?”). George MacDonald, un scriitor scoțian, în romanul „Lilith” (1894) creează o vastă și complicată fantezie, cu finalizări obscur teologice.

Dramaturgul George Bernard Shaw scrie o alegorie, o piesă de teatru: „In the Beginning: B.C. 4004” („La început 4004 î.e.n.”). Aici Adam și Eva găsesc un faun mort, fapt ce le provoacă temerea că și ei ar putea muri și nu o să mai aibă cine să se îngrijească de rai. Atunci intervine Șarpele și o aduce pe Lilith pe care o prezintă drept mama lor, ea îi face pe cei doi, bărbat și femeie, astfel obținând posibilitatea de a avea copii. Descoperind moartea vor cunoaște ce înseamnă singurătatea, dragostea, incertitudinea și frica, fidelitatea și căsătoria. Șarpele îi șoptește Evei la ureche secretul reproducerii, pe care ea îl primește asaltată de emoții contradictorii. James Joyce o numește în „Ulise”, cap. 14, „Boii soarelui”, „the patron of abortions” („Lilitha, mijlocitoarea slobozirii pruncilor nainte de vreme”).

Uncunoscut poet din Irlanda de Nord, C.S. Lewis, a publicat o serie de romane intitulate „The Chronicles of Narnia”, unde Jadis, Vrăjitoarea Albă, a fost identificată drept Lilith. Primo Levi într-un volum de povestiri: „Lilith și alte povestiri”, ceva mai aproape de o interpretare arhetipală, o asociază naturii androgine a lui Adam, iar Enid Dame, o poetesă de peste ocean, îi dedică două poeme, o descrie ca întruchipată într-o tânără ce obține un job nesperat. În literatura română, Gellu Naum, în „Cămașa fericitului” (1942), respectând tradiția, intră în dispută cu ea: „E drept Lilith cu gamba iubita mea se exprima urât/era de-o indecență cu totul și cu totul nedorită/aveam discuții aprige mă detesta spunea că sacri/legiul o echilibrează/ mă suspecta de sentimentalism îmi cumpăra garoa/ fe și își ștergea pantofii cu flanela mea/. (...) Lilith ne dăruia șuvițe din părul ei/ autograf și timbre/ în plus dansa acoperită de molozuri”.

Există o întregă iconografie în jurul lui Lilith, exprimată într-o manieră pop art, de cele mai multe ori încărcată cu o bună doză de kitsch. În schimb, Muzeul Metropolitan din New York expune o sculptură intitulată „Lilith” (1994) a lui Kiki Smith, cu un impact vizual foarte puternic și de durată. Artista plastică a creat o femeie enigmatică, întunecată, de o tensionată prezență fizică, subliniată de un sentiment contradictoriu: ființă umană sau non-umană. Poziția ghemuită, ca un arc încordat, privirea speriată sau amenințătoare, dată de impasul sexual din legendă (?), mâna stângă e doar un ciot, niște ochi hipnotici, vopsiți într-un albastru email, de gheață, te acaparează în perimetrul lor vizual. Se situează la polul opus al „Rugăciunii” lui Brâncuși și totuși atât de asemănătoare în realizarea estetică. Sigur intenția nu a fost de a prezenta o ființă idealizată: asprimea bronzului, cu părți neterminate, neșlefuite provoacă senzația tactilă a materialității dure. Iluminată, se îmbogățește în nuanțe de clarobscur, trimitându-ne la originea ei primară: păgână, victimă sau animal de pradă, amenință sau cere milă. Carl Jung apelează la Lilith pentru a defini una dintre fațetele lui anima din psihicul masculin. Moshe Idel o leagă de simbolistica planetei Saturn cea producătoare de melancolie, găsindu-i o conotație mai elevată.

Pe această femeie de dinainte de coasta lui Adam, de dinainte de fructul interzis, sau alungarea din rai, unele mișcări feministe, din ultima jumătate de veac, și-au revendicat-o, au adoptat-o ca pe o demnă reprezentantă a lor, pentru curajul și sacrificiul ei. Au văzut în ea un model pozitiv, autoritar, puternic, o femeie neaservită autorității masculine, în cele din urmă, pentru a-și câștiga libertatea de opinie.

MIRCEA COLOȘENCO

LUCA ION CARAGIALE - BOEMUL PLIN DE HARISME (1893-1921)

Cariera „dinastiei” Caragiale în literatura română, începută de Costache (1815-1877) și continuată de Ion Luca (1852-1912), este încheiată de fiii acestuia: Matei Ion (1885-1936) și Luca Ion (1893-1921). Dacă locul primilor trei în fotoliile literare ocupate este necontestat, nu același lucru se poate spune în ceea ce îl privește pe ultimul dintre ei.

Luca Ion Caragiale, cunoscut sub numele de Luchi, s-a născut la 2 iulie 1893, în București (din căsătoria lui Ion Luca Caragiale cu Alexandrina Burelly), și va muri în condiții incerte în iunie 1921. A locuit, la Berlin, în anii 1904-1915, după care s-a întors, în București, împreună cu mama și sora sa Ecaterina (căsătorită Logadi). A dus o viață de boem, necontrolat mai ales, după decesul ilustrului său tată. S-a făcut remarcat cu poezii de inspirație simbolistă și modernistă, publicate în presa literară a timpului, înainte și după primul război mondial, semnând și cu pseudonime (Luca-Ion, Luca din Străoști): *Flacăra* (1915), *Cuvântul liber* (1919-1920), *Hiena* (1919-1920), *Sburătorul* (1919-1920), *Viața românească* (1919-1920) ș.a.

Unicul său volum de versuri – *Jocul oglinzilor*, cuprinzând ciclurile: *Hrisovul Domniței*, *Efigiile înflorate*, *Chipurile sulemenite*, *Izvorul vrajei*, *Jocul oglinzilor* – apare postum, în 1972.

Împreună cu I. D. Gherea (1895-1978), fiul cel mic al lui Constantin Dobrogeanu Gherea, a scris romanul dedicat iubirii adolescentine *Nevinovățiile viclene*, publicat în *Viața românească* (nr. 4, 5, 6/ 1920). Nu se poate discerne în ce anume a constat contribuția fiecăruia în parte dintre cei doi autori. Cel mult se poate considera a fi fost un experiment estetic sau, cel puțin, un document de viață. Unuia, decesul i-a întrerupt creativitatea, celuilalt, viața i-a oferit alte căi de fixare a personalității: filosofia (autor a două texte consistente și nu lipsite de importanță – *Le moi et le monde/ Eul și lumea și Despre câteva absurdități folositoare*) și activitatea de pianist-acompaniator al lui George Enescu, în peste 300 de concerte în țară și străinătate. Romanul este de factură proustiană, unul dintre primele de acest gen din literatura română.

A cunoscut bine literatura lui Fr. Villon, E. A. Poe, Hamsun ș.a., din ale căror creații a tradus, uneori, conștiincios de exact, alături, cu aplicațiune și talent.

Dispariția prematură din viață a lui Luchi Caragiale, la nici 28 de ani împliniți – asemenea lui Vasile Cârlova, Iulia Hasdeu, M. Săulescu ori Nicolae Labiș –, constituie o pierdere ireparabilă pentru literatura română nu numai pentru poezia modernistă, cum scria, la 1926, E. Lovinescu, în *Evoluția poeziei lirice*, întrucât, pe lângă calitățile lui de asimilare” și „virtuozitatea vădită în toate manifestările sale îndreptate de la sine spre paradoxal”, din cantilenele de iubire tomnatică, monotonă și insinuantă și elegiile uniforme, se distinge la el discursivitatea laforguană și, mai ales, jocul prestigios al efectelor de asociații de cuvinte, dar nu și de imagini.” (E. Lovinescu. *Istoria literaturii române contemporane*, vol. II, București, 1981, p. 267): „Eu știu că tu rămas-ai aceeași, zâmbitoare,/ Cu ochii mari de vrajă și mâinile subțiri;/ Că spui și astăzi vorbe bogate-n amăgiri/ Și-ai buzele ca aripi ce tremură ușoare.” (*Stanțe*, în *Sburătorul*, I, 17 ianuarie 1920, p. 284). Au mai scris despre Luchi Caragiale, ca despre un poet înzestrat, dar având unele scăpări estetizante, Vintilă Russu-Șirianu (în *Flacăra*, VII, 30, 1922), N. Iorga (*Istoria literaturii românești*, II, 1934, p.

285), G. Călinescu (*Istoria literaturii române de la origini..., 1941*), Al. Piru (*Istoria literaturii române..., 1981*), în timp ce Lidia Bote, autoarea unei monografii (București, 1966) și a unei antologii dedicate simbolismului (București, 1968), nu-l include în nici una din cele două lucrări merituoase. În schimb, Mircea Scarlat (*Istoria poeziei românești*, IV, București, pp. 53-56), a încercat o restructurare a poziției instabile a posterității față de fiul cel mic al marelui Caragiale: „Poetul a vădit o mare disponibilitate și, dacă nu s-ar fi stins atât de tânăr, ar fi devenit, probabil, unul din reprezentanții de frunte ai modernismului moderat. Oricum, rămâne cel mai dotat și mai modern poet din „dinastia Caragiale”.

În peisajul literar românesc, creația lui Luchi Caragiale constituie, prin fronda față de mijloacele clasicizante ale poeziei timpului, o resurrecție a baladei, anticipând maniera lui Marin Sorescu, dar și de depoetizare, practică ulterioară de Demostene Botez. Abordarea poeziei de formă fixă, când verslibrișmul fusese acceptat, și a stanței lirice a lui Jean Moréas, de care se va îndrăgosti atât de mult Ion Barbu, constituie elemente distincte, față de colegii de generație (Ion Vinea, Adrian Maniu, Tristan Tzara ș.a.), de europenizare a poeziei noastre naționale moderne.

De Luca Ion Caragiale, să ne amintim nu numai a cui odrasla plină de har a fost, cât a faptului că în puținul timp cât i-a fost hărăzit să trăiască, poate fi considerat predecesor pentru unii și asimilator talentat pentru alții, un adevărat creator de tranziție literară.

Reproducem o poezie inedită a lui Luchi Caragiale aflată în Colecția de Manuscrise a Bibliotecii Academiei Române din București.

CÂNTEC ÎNTRU SLĂVIRE

S’au desmorțit crengile
și-au strigat țigăncile:
„iarbă mare”...
una-avea basmaua roșie,
alta-avea basmaua verde, –
toate-aveau basma murdară
cum treceau pe stradă-afară
și strigau la „iarbă mare”.
S’au deschis ferestrele
către’ ndepărtări albastre
și’ n norocul de afară
sboară soare...
plopii au șireturi verzi,
e desmorțirea crengilor
ca basmaua țigăncilor
care trec cu „iarbă mare”.
„Iarbă mare” ’n joc de fum
primăvară în noroiul de pe drum,
–trupeșă, șubredă, subțire!

Vreamea par’că lânzește
și tânjește,
sufletul, albastru și subțire,
urcă’ n sbor ușor spre zare...
ca un fum de „iarbă mare”...

THEODOR CODREANU

UN ROMAN TRADIȚIONALIST

Dacă tirajele de altădată au devenit demult o realitate imaginară, scriitorii pricepuți în cultura digitalizării sunt singurii care mai pot aspira să fie cunoscuți prin lecturi superficiale, cum sunt, fatalmente, cele de pe internet. Mulți dintre autorii încă tineri declară că s-au născut pe Google, cum se confesează un lider de generație ca Ionuț Caragea, poet, prozator, autor de aforisme, cu o cultură solidă, care a înțeles, la timp, că literatura de pe micul ecran nu consacră cu adevărat o valoare fără aportul cărții tipărite. Așa se explică de ce, într-o vreme când se citește foarte puțin și atunci aproape numai divertisment, există o uriașă cantitate de tipărituri, dar în tiraje adesea confidențiale, finanțate din economiile autorilor. Contextul produce o dificultate aproape insurmontabilă în a urmări creațiile literare recente și ierarhizarea lor valorică, încât numai grupurile de influență și le pot impune pe ale lor. Din când în când, mai atrag atenția și autori cunoscuți local sau regional, care își trimit cărțile criticilor în speranța că vor fi citați. Este și cazul **Elenei Petriman Țărălungă**, domiciliată în Iași, originară din satul Burdusaci, comuna Răchitoasa, județul Bacău. Am invocat satul de baștină, fiindcă Burdusacii au dat o personalitate de primă mărime a culturii românești, poetul, traducătorul, eseistul și medicul eminent C.D. Zeletin, cu al cărui drum scriitoricesc Elena Petriman Țărălungă s-a intersectat la Academia Bârlădeană, orașul lui Victor Ion Popa și al lui Cezar Ivănescu, urbe ce a găzduit-o ani buni în cariera de profesoară de limba și literatura română, apoi de jurist într-o instituție a Ministerului de Interne, stabilindu-se, în ultima parte a carierei, la Iași, în postul de consilier juridic al Prefectului de Iași și apoi jurist la Bancpost.

La Bârlad, a avut șansa întâlnirii cu președintele de onoare al Academiei Bârlădene, C.D. Zeletin, care i-a încurajat vocația literară, îndemnând-o să-și valorifice literatura păstrată în sertar: poezie, medalioane, schițe și nuvele, trecând și la roman. A colaborat, între timp, la revistele „Academia Bârlădeană”, „Ateneu”, „Cadran cultural”, „Plumb”, „Moldova literară”. Debutul editorial s-a produs sub girul lui C.D. Zeletin, cu *Întâlnirea din tren*, roman lansat la Academia Bârlădeană, apărut la Editura Sfera din localitate, în 2009. Următoarele cărți vor surveni după 11 ani, în 2020: *Sofia* (roman, Iași, Editura Vasiliana'98, cu o prefață a lui Liviu Apetroaie), *Spovedania* (nuvelă de mari dimensiuni, considerată de comentatori „roman de pandemie”, carte apărută la Editura „Armonii Culturale” din Adjud). Despre proza Elenei Petriman Țărălungă s-au pronunțat C.D. Zeletin, Ioan Dănilă, Liviu Apetroaie, R. Părpăuță, I.N. Oprea.

În notele de față, mă voi referi la romanul *Sofia*, carte deschisă cu un motto din capodopera eminesciană, *Melancolie*, ultimele șase versuri, care au drept țintă anticiparea unei atmosfere romantice, de fior tragic, care învăluie destinul personajului titular, enigmatică Sofia. Într-o notă prefațatoare, autoarea atrage atenția că povestea eroinei ascunde trăiri având rezonanțe matriceale în Valea Zeletinului, matcă a copilăriei și adolescenței, izvodite din graiul armonios al strămoșilor. Cred

că, în atare privință, se ține de cuvânt, căci scriitura romanului conservă o anume simplitate muzicală autentică, menită să cucerească cititorul și să-l câștige de partea unei inteligențe naratologice de surprinzătoare prospețime. Și asta nu doar în ce privește destinul Sofiei, ci și al celui alt protagonist, Anastasie, merită parcă să se opună tentației de alunecare spre melodramatic, nuanță de care scriitoarea nu scapă, totuși, în ultimele două capitole. În atare privință, are dreptate prefațatorul: „Anastasie e un om plin de răni deschise în suflet, dar pe care le estompează, treptat, gândind un nou proiect, un nou început. De aceea, el devine inflexibil, condus doar de ambițiile sale de om simplu, dar plin de idealuri, și ele simple, ce-i drept, dar legitime. Pentru el, grija pentru copii și refacerea universului casnic, prin proprietatea inalienabilă, sunt esențiale și imposibil, la propriu, de înlocuit” (p. 9).

Anastasie are obsesii pragmatice de felul celor ale lui Ion din capodopera lui Liviu Rebreanu, fără însă anvergura realistă de acolo. Faptul însă este salvator pentru echilibrul structurii naratologice, estompând primejdia sentimentaloidă, printr-o rivalitate surdă și crâncenă între cele două personaje. Elena Petriman Țărălungă declanșează, astfel, o țesătură de tip *puzzle* care ține cititorul treaz și avid să ajungă la un „epilog” ceva mai ambiguu decât *cancerul* final, despre care aflăm din jurnalul Sofiei.

Ațiunea se desfășoară din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial și până la bătrânețea recapitulativă a lui Anastasie, fostul combatant pe cele două fronturi, spre Răsărit, de la celebrul ordin al lui Ion Antonescu, pentru trecerea Prutului, și până la întoarcerea armelor spre Apus, în urma încurcatului „armistițiu” al regelui Mihai. Destinul personajelor este busculat de război („Numai războiul-i de vină”, cum spune bătrânul învățător al satului, p. 17).

În septembrie 1944, de Sânta Maria, Ana, soția lui Anastasie, mamă a două fetițe, cade victimă unei grenade pe care o ia în mână și aceasta explodează, sfărtecând-o, sub privirile neputincioase ale soacrei Alexandra. Naratoarea insinuează o mașinațiune a vecinului Dragu, care ar fi pus grenada în acel loc și ar fi trimis-o pe Ana s-o ajute pe soacră la muncă, deși aceasta nu o chemase: „– A strigat vecinul Dragu, că ai nevoie de ajutor” (p. 14). Coincidență, dintr-un instinct premonitoriu, în aceeași zi se abate de pe front spre casă Anastasie, tragedia amplificându-se prin încercarea tânărului de a se sinucide, fiind împiedicat de cei prezenți la priveghi.

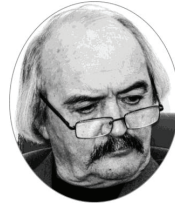
Trauma îl transformă brusc pe Anastasie, obsesia vieții sale devenind grija ca fiicele să aibă o mamă care să le crească și să le educe. Acestei obsesii îi cade victimă Sofia, întreaga tramă a romanului structurându-se laitmotivic pe destructurarea ethosului familiei tradiționale întemeiate pe iubire. Anastasie investește toate potențele afective asupra ideii creșterii copiilor, asociind-o cu patima străveche a țaranului pentru pământ. Ea îi asaltează subconștientul, visând, după câteva luni de la întoarcerea din prizonieratul sovietic, că „este privit intens de

o femeie” (p. 55), figura ei părându-i cunoscută și totuși străină, suprapunându-se peste chipul soției din cimitir, vis pe care bătrâna Alexandra i-l tălmăcește astfel: „- Visul acesta al tău poate fi un semn că tu trebuie să-ți vezi de viața ta și a copiilor tale, să le aduci o altă mamă, așa cred eu. Ești încă tânăr, nu poți trăi viața pe furate, pe fugă și-n singurătate, așa cum am trăit-o eu” (p. 56), căci fetele „au nevoie de o mamă, una cu suflet de femeie adevărată” (p. 55). Și spre norocul lui și al copiilor, Anastasie va găsi acea femeie adevărată, cu suflet de mamă. Este Sofia, pe care a întâlnit-o în urma vizitei la rudele de la Vărătic, chiar fostă prietenă cu Ana, atunci dispărând, ca în vis, pe un murg: „O tânără zveltă, cu fața albă și ochii verzi, cu părul de culoarea castanelor coapte, cu o beretă așezată ștremgărește peste părul lung și bogat, se desprinde din îmbrățișarea rudelor sale și se îndreaptă semeață spre calul legat chiar lângă poartă” (p. 60).

Feminitate romantică, sub semnul *Dar ce ți-i scris, în frunte ți-i pus* (p. 61), pe care Tase o va găsi în satul Mireni, măritată cu Fani, de care s-a lepădat, din pricină că acesta era sterp. Sofia crescuse cvasiaristocratic în familia boierului Dimof, avea o școală de menaj prin care voia să se stabilească la oraș. Venirea lui Anastasie în peșit, nu cu iubire, ci în căutarea unei mame pentru fiicele lui, îi va schimba soarta, la insistențele părinților, care o voiau măritată: „Chiar dacă mie îmi plac tare mult copiii, mă gândesc că nu pot să dau munca de la oraș, pe munca de la țară. Și apoi, nu-i chiar așa de ușor să mă înțeleg cu fetele tale, nici nu le cunosc prea bine, doar le-am văzut în fugă o singură dată, când s-a întâmplat să fiu la Vărătic” (p. 74). Tranzacția (inclusiv în privința zestrei) însă se realizează, în pofida faptului că Sofia trece, în ochii părinților ei, apoi ai lui Anastasie, drept tipul „femeii îndărătnice”: „cu femeia asta va avea mult de furcă până să o dea după el” (p. 76). Și Sofia nu se va da niciodată cu adevărat după dânsul, în ciuda tuturor aparențelor, ceea ce face din acest personaj unul complex, de o tărie sufletească mândră, ieșită din comun, răpusă fiind doar de cancerul renal, nu și de Tase și de Tasia sau de Frăsina, care-i iau locul *îndărătnicei*, abandonată în spital („O închisoare în care a fost uitată, abandonată de toți: de soț, de tată, de frați, de surori. O închisoare în care s-a sfârșit în plină tinerețe, la nici 34 de ani”, p. 189), abandonată lăsându-le spre îngrijire încă doi copii, o fată (Ana) și un băiat, dar nu și pe cel din urmă, născut în spital, sub numele Sofian, pe urmele căruia va porni fiica cea mică a Sofiei, Ana, ajunsă profesoară.

Elena Petriman Țarălungă are abilitatea să organizeze armătura narațiunii, cum spuneam, pe fondul traumei de război produsă de explozia ucigașă a grenadei, explozie pusă la cale de invidia vecinului Dragu. Celălalt simbol deconstructant este prezența pistolului rusesc pe care-l ascunde toată viața Anastasie, de frica de a nu fi arestat. Grenada o va ucide pe prima soție, Ana, iar pistolul o va împinge spre moartea solitară pe Sofia. Ana, cel de al doilea copil al Sofiei, va răscoli întreg eșafodajul existențial, chemându-l la judecata de pe urmă pe rătăcitul și obsedatul ei tată, care i se încredințează, spovedanic, în speranța că va găsi iertarea unei vieți rupte de adevărata iubire. Scris într-o manieră tradiționalistă, într-o limbă română curată și plastică, romanul doamnei Petriman Țarălungă încearcă să pătrundă dincolo de realismul suprafețelor orizontale către simbol și dramă existențială. În atare privință, cred că va mai avea multe de spus. Altminteri, în anul crizei pandemice a venit cu nuvela amplă având titlul *Spovedania*, pregătind, acum, o versiune revăzută și adăugită.

SIMION BOGDĂNESCU

TUȘA EXTREMELOR

Cu o timpurie și atentă ucenicie literară, petrecută sub oblăduirea neuitatului descoperitor și crescător de talente poetice, a profesorului inimos Tudor Opreș, dar și a poezilor bârlădeni, Cristian Simionescu și Simion Bogdănescu, tânăra și înzestrata **Raluca Anghel** a debutat editorial cu volumul de poezie „Dileme” (2001), chiar în perioada liceană.

A urmat o vreme cu alte zboruri, în alte puncte cardinale și părea că floreta cuvântului artistic s-a pierdut ori a fost uitată într-o panoplie dintr-un castel părăsit.

Când, pe neașteptate, în 2020, an extremist și terorizant pentru întreaga planetă, Raluca Anghel revine, surprinzător, cu masivul roman de dragoste, ce apropie și exclude, numit „Adevăr sau Provocare”. Încurajată de realizare și de efortul însingurat al creației, revine acum cu o nouă operă romanescă (o continuare, în fapt), botezată **Răzbunarea Darinei**.

Estetic, dacă este s-o circumscriem, unifică original expresionismul poetic, naturalismul (mai ales lingvistic și faptic, prin „felia de viață”) și realismul cu ceva funcții iconice verosimile, depășite, în anume pagini, de situații incredibile, epatante.

„Răzbunarea Darinei” încrucișează, la modul flexibil, punctat cu abilitate, narativitatea omniscientă și omniprezentă, cu descrierea poetică, fie pitorească, fie psihologizantă și cu didascaliiile atât de bine cunoscute ale genului dramatic.

Ca temă și ca subiect literar, pendulează între dragoste, aventură (cu eschive polițiste) și răzbunarea crudă, neiertătoare, după legea talionului. Prin apăsarea sufocantă a chinului în conștiință și prin unele reflecții existențiale, generatoare de neliniște, adaugă o aură de bună eseistică, mai ales eticistă, de proveniență camusiană: „Viața ni se sfârșește tuturor, este o chestiune de timp. Însă important este ce facem până acolo, cine alegem să fim.” Existența personajelor este marcată între fatum (ceea ce este dat, soartă) și destin (existențialist camusian, ceea ce el se face, devine prin forțele lui însuși). Aceste două viziuni eseistice (ca-n „Mitul lui Sisif” și „Omul revoltat”), uneori se ating, prin reducere la absurd.

Aventura vieții globalizante de astăzi o face pe autoare să insiste (poate prea mult) asupra senzațiilor tari, dezagreabile, incluse nu atât într-o estetică a urâtului, cât într-o vânăre intenționată a situațiilor sadice, masochiste, care adună unele personaje, a căror evoluție se înscrie în extremism, de la angelic la demonic, poate un tribut plătit serialelor nord-americane (unde se vorbește mult și nu se face nimic altceva) sau celor sud-americane, pline de sentimentalisme contrafăcute.

Această tușă a extremelor devine antrenantă pentru posibili cititori dornici de intrigi polițiste, credibilă, dacă ne gândim la explozia de imoralitate internațională actuală.

Interesul estetic major al acestei cărți se află, cred eu, în firul poetic, susținut psihologic și lingvistic, motivat ideatic, salvând-o de la serial și mediocritate.

Prozatoarea Raluca Anghel poate continua cu succes discursul său narativ-dramatic-poetic, își poate perfecționa expresivitatea limbajului artistic asemenea unei inteligente floretiste în stare să unifice tușa extremelor.

GHEORGHE POSTELNICU

SUFERINȚĂ, CREDINȚĂ ȘI OMENIE ÎN ULTIMA CARTE A UNUI SCRIITOR BÂRLĂDEAN

La o primă evaluare, cartea lui **Iorgu Gălățeanu** („În chilia mănăstirii sale...”, 2020) este un eseu de o mobilitate orală absolută, cu paranteze epice care se deschid în permanență, părând a nu respecta nicio regulă estetică. Cu toate aceste impresii, sfârșește prin a se dovedi profundă și originală în peisajul prozei actuale, o operă de o bogăție remarcabilă, un monolog tragic al unei existențe captive. Paginile cuceresc prin adevărul lor, prin realism și credibilitate. Nimic din ce se spune nu poate fi pus la îndoială: „Of, Doamne, of, ce să fac? Împletesc gândurile în idei, ideile le țes în rânduri, rândurile într-un text, textele le drămuiesc într-o stofă anume, stofă din catifea din care să iasă o carte”. Afirmatia îl aduce pe autor în apropierea textualiștilor Gheorghe Ene, Gheorghe Iova și Aurel Anghel. Dacă va supraviețui ceva din această carte și din celelalte 14, și noi suntem convinși că așa se va întâmpla, va fi realismul lor.

Cartea îmbrățișează o temă profundă: căderea cortinei peste spectacolul vieții. Reconstituirea se realizează ca o aglomerare de detalii, din fragmente păstrate în memoria medicului pensionar George, obținând o lucrare totalizantă care edifică prezentarea unei familii românești și a unui destin contemporan. Autorul rămâne în permanență în planul realului, în care prefigurează temperamente, caractere, trăsături motivate medical. Povestirea se extinde spre alte spații și ramificații familiale, recuperate și asamblate prin memoria impecabilă a naratorului. Nucleul epic este restrâns la locuința personajului povestitor și la vecinătatea apropiată: biserică, cimitir, firma de hrană, micile magazine din barieră. Este apreciabil cum reușește Iorgu Gălățeanu să suprapună episoadele narative și să introducă personaje noi, cu tipologii aparte, eroii unor fapte mărunte, printr-un stil alert, adesea burlesc, penetrant, cu observații medicale și morale. Măreția acestor biografii constă în firescul și omenescul lor.

„În chilia mănăstirii sale...” închide „ciclul suferinței”, trilogia cutremurătoare inspirată de trecutul apropiat al autorului bârlădean (n. 1948), izvor nesecat de întâmplări și trăiri dramatice. Biograful prozatorului, scriitorul ieșean Valeriu Stancu, îl însoțește și de astădată cu îngăduință și înțelegere (Cuvânt înainte: „Jurnal despre o lume crepusculară”) și ne încredințează că „Sunt scrieri ale introvertirii ce atrag cititorul nu prin spectaculosul narațiunii, ci prin profunzimea analizei psihologice, prin finețea cu care dezvăluie complexitatea sufletului și a relațiilor interumane”. Personajul principal, același ca în romanele anterioare, doar cu numele schimbat, ajuns acum la senectute, este însingurat, disperat, copleșit de loviturile vieții, tot mai dese și necruțătoare.

Medicul pensionar uită de sine și de propria dramă (pierderea soției) și se solidarizează cu rudele căzute, la rândul lor, în nenorocire. Se salvează în fața propriei conștiințe și a Judecătorului Suprem prin credință și umanitate. Propriul necaz, care în trecut îl însingurase, i-a deschis calea către necazurile celorlalți, pentru că, nu-i așa, sunt întotdeauna oameni cu drame mai mari, cu posibilități reduse de redresare. Rezultatul? „Un

jurnal al singurătății, al durerii, al vorbelor pierdute în vânt...” (V.Stancu).

Viața poate fi înțeleasă ca un dar sau ca o povară. Marile dureri nu sunt gălăgioase. Sunt tăcute. Lectura acestei insolite cărți este o încercare grea, un calvar, o luptă crâncenă cu fantasmale singurătății. Este și o dificultate fizică, provenită din oralitatea absolută și din stilul indirect liber care lasă cale deschisă dialogului. Prustian moldav, meșter al dicteului automat, I. Gălățeanu așterne frază după frază, capitol după capitol, ajutat de răbdarea eroică a Marianeii Stancu, a lui Ionuț Mocanu și Vlad Dan Gălățeanu care au efectuat tehnoredactarea și culegerea textului. Eroul, părăsit de ființa iubită, ar fi vrut să se călugărească, dar l-au descurajat rigorile monahismului. Petrece cea mai mare parte a timpului într-o cămăruță din generoasa locuință, o adevărată chilie cu minim confort și încredințează computerului durerea însingurării. Așa se explică titlul cărții. („De la lună la lună devenise și mai introvertit, tot mai izolat în singurătatea lui, mai închis în chilia mănăstirii unde își transpunea în rime sau în rânduri de proză gândurile”, p. 206). Spațiul stilistic obținut apropie realitatea de suprarealitate, printr-o percepție senzorială înaltă. Stereotipia procedurii, ca și aglomerarea detaliilor conduc, ici-colo, la monotonie manieristă și la previzibilitate epică. Suferința mai mult vorbită decât trăită,

structura sintactică și hipercorectitudinea punctuației ar trebui să creeze impresia eroziunii vieții. Stilul este eminent subiectiv, frust. Nu lipsesc inspirate episoade descriptive, scurte, compatibile cu întregul, precum acesta: „Zilele se scurgeau precum picurii la streășină când plouă torențial, cu pași repezi cele ale Primăverii au intrat pe calendar și se topeau una după alta mai repede decât s-ar fi topit fulgii de nea care în iarnă nu au căzut din înaltul cerului, ploile își luau rămas bun de pe meleaguri mai repede decât ar fi crezut păcătoșii de oameni ai așezării moldave”, p. 110. Jurnalul se desfășoară unitar, între coordonatele unei solemnități dramatice bazate pe dialog și vanitate medicală, manieră care se înrudește și cu naturalismul lui Zola.

Ultima parte, „La marginea apocalipsei...”, oferă imaginea societății bârlădene atinse de pandemie, sumar veridic de existențe clausturate. Personajele se autocaracterizează prin sămânța rodnică de vorbă, comoditate și egoism, prin acel *dolce farniente* al clasei de mijloc românești. Subiectivismul documentar afectează cumva substanța narativă, ca și ultraempirismul artistic, elemente totuși mai puțin vizibile decât sinceritatea și modestia. „Lălăiala multă adoarme, frazele succinte te țin în viață, nu o mai lungi cu amănunte, să nu-i cadă cititorului foile peste ochelari și să adoarmă” este de părere sfătuitorul Nicu Cheran, consultant telefonic, personaj real, ca toate celelalte.

Iorgu Gălățeanu a devenit, în 20 de ani, scriitorul credincios ideii că prin vocea sa se exprimă singurătatea și durerea, stări depresive care obsedează pe fiecare din noi, dar să nu uităm că în suferință, ființa creatorului rămâne sublimă.

MIHAI ZAMFIR

O ALTĂ ACADEMIE *

Academia trebuie să aibă pană și să promoveze un anumit stil: în absența acestor două calități ea nu poate exista.

În ciuda numeroaselor „Academii” care au proliferat în diferite specialități și științe, termenul „Academie” posedă o prestanță specială ce o dispensează de adaosuri explicative. Un exemplu edificator – Academia Bârlădeană.

Pasiunea francezilor pentru academii și instituții similare a devenit de multă vreme legendară. Puțini știu însă că pasiunea academică e vie și în multe alte părți ale lumii, de exemplu în Brazilia. Acolo, pe lângă Academia Braziliană de Litere din Rio de Janeiro, copiată fidel după Academia Franceză, există nenumărate alte academii sub forma, de exemplu, a asociațiilor de scriitori dintr-o anumită regiune; și astfel fiecare provincie a țării posedă propria ei academie. A fi academicianul provinciei tale e mai important decât a aparține Academiei din Rio, despre care nu se știe mare lucru la tine acasă.

Doar în asemenea context putem aprecia cu adevărat Academia Bârlădeană și revista editată de ea. Cândva, numele ei era pronunțat mai des și stârnea un larg ecou cultural. Înfiițată în 1915, când Marele Război abia începuse, ea grupa scriitorii și artiștii din Bârlad și din împrejurimi, ca și pe toți cei care aveau vreo legătură cu Bârladul. Prezență activă în peisajul interbelic, ea a fost suspendată imediat după instaurarea comunismului; dar membrii ei au continuat să ducă o viață culturală în regim de ilegalitate, cu adunări aproape conspirative în casele unora dintre membrii Academiei, aflați mai ales la București. Dovadă de vitalitate remarcabilă: în primele zile de după Revoluția din decembrie 1989, Academia Bârlădeană a ieșit din nou la lumină, și-a numărat membrii, și-a strâns rândurile, și-a reluat activitatea. Întunecata pagină a dictaturii fusese întoarsă fără regrete.

Ar fi ușor să ironizăm o asemenea întreprindere, dar n-am avea dreptate. Înfiițată de poetul G.Tutoveanu și de folcloristul Tudor Pamfile, ea l-a avut la început drept Președinte de onoare pe Vlahuță, iar, din 1990, pe C.D. Zeletin, savantul-poet care a impus-o în lumea intelectuală a zilelor noastre. Debutul sub semnul lui

Vlahuță i-a condiționat într-un fel existența: o bună parte din literatura cultivată în paginile revistei și la editurile legate de Academie a urmat modelul Vlahuță, văzând mereu literatura ca pe o componentă a unui ansamblu vast, ce cuprinde etica, progresul spiritual și ideea națională. Unii literați din Academie au slujit același tip de poezie, din 1915 și până astăzi, pentru că o Academie ține să fie depozitară de tradiție și să se schimbe cât mai puțin.

Revista „Academia Bârlădeană” apare trimestrial; cele mai interesante numere sunt numerele închinare unor personalități bârlădene, compunând uneori adevărate dosare de existență. Ultimul număr consultat de mine (nr.3 din 2020) este despre Victor Ion Popa, „fiu al Bârladului”, de la nașterea căruia s-au împlinit 125 de ani. Articolele, corespondența, mărturiile contemporanilor, fotografiile, toate publicate pentru prima oară în acest număr al revistei, vor deveni indispensabile celui care va dori să scrie despre autorul lui *Tache, Ianke și Cadâr*.

Imediat ce Academia a ieșit din ilegalitate, la începutul lui ianuarie 1990, C.D. Zeletin, profund legat de lumea Bârladului, a fost ales Președinte de onoare. Unul dintre cei mai buni traducători de poezie pe care i-am avut a patronat activitatea instituției; nu e de mirare că două numere ale revistei i-au fost consacrate anul trecut, atunci când a părăsit această lume. Găsim aici documente și imagini legate de familia poetului Zeletin, dar mai ales amănunte despre alte două ilustre figuri înrudite cu traducătorul, și anume unchiul său George Emil Palade, până acum singurul român laureat al Premiului Nobel, și celălalt unchi, Ștefan Zeletin, filozoful și sociologul din perioada interbelică.

E impresionantă grija cu care revista urmărește viața culturală a orașului. Nivelul Vlahuță-Tutoveanu-Pamfile a rămas, dar sub el nu se coboară niciodată – dimpotrivă. În enciclopediile viitorului, Academia Bârlădeană va fi, poate, consemnată prin doar câteva rânduri, dar vor fi rânduri câștigate eroic, printr-o muncă deja seculară și care ar putea dura încă un secol.

(* Articol preluat din *România literară*, LIII, 2, 15 ianuarie 2021.)

„Numărul 81 al revistei „Academia Bârlădeană” este ilustrat cu imaginile unor ediții rare ale cărților lui Victor Ion Popa, aflate în biblioteca centenarei Societăți culturale. În 1917 și 1918, scriitorul s-a aflat la Bârlad, internat în spitalul militar ce funcționa în clădirea Școlii de băieți nr. 1, fiind îngrijit de medicul căpitan V. Voiculescu, în urma unei răni primite în luptele de la Mărășești. V.I.Popa este readus în actualitate prin publicarea versurilor scrise atunci și a schiței „Tăchiță Cantemir”. Pe aceeași linie, poetul Simion Bogdănescu în „O relectură târzie” prezintă „straniul roman” „Velerim și Veler Doamne”, din 1933, Elena Monu: „O proză puțin cunoscută a lui V.I.Popa”, iar Serghei Coloșenco, „Bârladul anilor de restriște”. Sunt readuși în atenția culturală poezii George Nedelea, George Tutoveanu, Stere Bucovală și folcloristul Petre Ispirescu.”

VIATA ACADEMIEI

- urmare din pagina 2 -

A fost un an greu la scară planetară: omenirea s-a văzut obligată să renunțe, într-o măsură de neimaginat, la modul său de viață ante-pandemie, renunțare cu efecte majore asupra economiei, a sistemului de sănătate, a școlii. Viața culturală a fost și ea grav afectată. A trebuit să învățăm din mers cum să continuăm.

Am încheiat un an greu și intrăm în altul, care nu se-anunță mai ușor.

Așadar, vorbind în termeni de bilanț și perspective: Academia Bârlădeană nu i-a uitat pe membrii și simpatizanții săi, pe cititorii revistei noastre, așa cum nu-și uită îndatoririle.

În condițiile cunoscute, a reușit să editeze cele patru reviste programate pentru anul 2020, între care numărul 1, omagial, dedicat memoriei lui C.D.Zeletin, precum și volumul gândit să apară în aprilie, pentru sărbătorirea Președintelui de onoare, la împlinirea vârstei de 85 de ani, dar devenit unul postum: C.D.Zeletin 85. Omagiu Călugărului Alb. In Honorem/ In Memoriam. Lansarea și promovarea revistelor, a cărții omagiale, Ziua Francofoniei, în 14 Iulie, toate s-au desfășurat în mod suigeneris, prin întâlniri în cadru restrâns, iar distribuirea s-a făcut prin poștă, transmitere individuală, la domiciliu sau anunțuri telefonice; păstrăm exemplare la dispoziția aceloră dintre d-voastră la care încă nu am ajuns.

Academia a realizat, de asemenea, proiectul dedicat scriitorului, artistului complet care a fost Victor Ion Popa, la 125 de ani de la naștere, prin articole publicate în numerele revistei, ca și prin participarea la simpozionul aniversar organizat la Dodești în luna iulie. S-a continuat colaborarea cu instituții culturale din Bârlad și din zonă.

Colegiul de redacție al revistei lucrează acum la primul număr pe 2021 al Academiei Bârlădene: poate că doar optimismul nu ajunge ca să credem într-o reuniune normală de primăvară pentru lansarea revistei, dar nici nu renunțăm la a păstra legăturile cu prietenii și cititorii fideli.

Mâine e 1 Martie: Academia Bârlădeană vă adresează calde felicitări de Mărțișor! Primăvara 2021 să vă fie una a speranței revenite!

Să îndrăznim a ne spune: Pe curând, urându-ne tot binele!

Luni, 1 Martie 2021, de ziua nașterii lui Ion Creangă, din juriul Concursului Național „Scrisori pentru Ion Creangă”, realizat de Centrul „Mihai Eminescu”, Consiliul local și Biblioteca „Stroe S. Belloescu”, a făcut parte și prof. Roxana Galan. 70 de elevi din mai multe județe ale țării au trimis scrisori imaginare către Ion Creangă. Au fost premiate 15 lucrări, pe nivele de studii (primar/gimnazial/liceal), premianții primind diplome, cărți poștale, semne de carte și cărți; toți concurenții au fost stimulați cu diplome, cărți poștale și semne de carte cu portretele lui Creangă

și Eminescu, precum și cu imagini ale Centrului „Mihai Eminescu”.

Vineri, 19 martie 2021, poetul **Lucian Vasiliu**, directorul Editurii Junimea și al revistei *Scriptor*, bârlădean nedezmintit a lansat următorul Apel: *Îi salutăm pe toți brodnicii, berladnicii, bârlădenii, baadenii de acasă și risipiți în lume. Am lucrat în muzeografie și zona de patrimoniu 33 de ani. Muzeologii din toată lumea au o vorbă: Trecutul pregătește un viitor prezentului. Din ce-a mai rămas din trecutul Bârladului – casă, monument, sugestii de epocă, sper ca toți cei prezenți – demnitari, prieteni, generoși oameni de afaceri, oameni politici, personalități – să ajute proiectul*

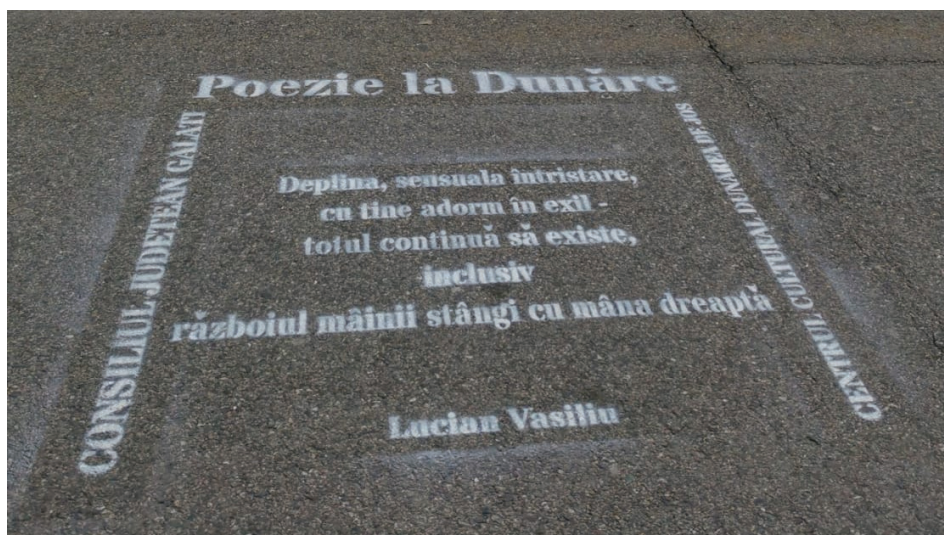
Casa Juvara, situată pe strada 1 Decembrie nr. 55, a fost ridicată la mijlocul secolului XIX de Nicolae Philippide, unchiul academicianului Alexandru Philippide. Proprietarul a angajat arhitecți și meșteri italieni care au realizat o construcție rezistentă, desăvârșită din punct de vedere artistic. Imobilul a fost cumpărat în 1881 de Iorgu Juvara și soția sa Maria Docan, nepoată prin alianță a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, printr-un schimb de case și terenuri. Emil Juvara a rămas proprietarul imobilului după ce le-a plătit partea lor fraților: acad. Ernest Juvara, Nicu Juvara și Clemance Lupu Costache. Din cauza dispariției premature a fiului său Dumitru, Emil Juvara a vândut casa Regiei Monopolurilor Casei Regale a României, în 1936. În acel an, în imobil a funcționat o casă de copii, iar ulterior, de-a lungul anilor, casa a găzduit mai multe așezăminte sociale de învățământ și sănătate. În acest imobil cochet, adevărată bijuterie arhitecturală, și-au petrecut copilăria și adolescența fiii familiei Emil și Maria Juvara: Dumitru, Yvonea și Ion. De asemenea, aici au locuit academicianul Nicolae Docan, membru al Academiei Române, nepot direct al lui Cuza, pictori celebri, personalități marcante din diferite domenii. Printre aceștia, Ion Juvara, marele chirurg al României, care a decedat în 1996. Acesta a fost tatăl Alexandrei Chiliman – Juvara, arhitecta ce propune municipalității un proiect de construire a unei clădiri moderne, care să păstreze, totuși, frumusețea arhitecturală a fațadei originale.

de rehabilitare – soluții sunt, formule sunt – a **Spațiului memorial Juvara** și nu numai, din preajma școlii bârlădene și a Academiei Bârlădene de odinioară și de astăzi. Sunt unul dintre cei care, cu posibilitățile mele restrânse, sper să pot susține acest proiect al Primăriei Baadului, al ONG-urilor bârlădene, al celor, iubind, respectând, conservând trecutul, oferă un viitor prezentului.

Sâmbătă, 20 martie 2021, în holul central al Primăriei Bârlad și în Piața Civică, a avut loc ceremonia de depunere de coroane la bustul și la statuia domnitorului Al. I. Cuza.

În dreapta imaginii: Dumitru Boroș, primarul municipiului Bârlad și Elena Monu, consilier onorific pe probleme culturale

De Ziua Internațională a Poeziei, **21 martie**, la malul Dunării s-a inaugurat, pe faleză, o galerie lirică cu titlul *Poezie la Dunăre*. Printre autorii ajunși pe mal dunărean, Lucian Vasiliu: versuri și nume de poet înscrise pe asfalt...

Luni, 22 martie 2021, la Biblioteca Municipală Stroie S. Belloescu, s-a sărbătorit Ziua Internațională a Poeziei. Au citit din opera lor poetică Simion Bogdănescu, Geta Strat, Dorina Stoica, membri ai Cenaclului Al. Vlahuță și ai Academiei Bârlădene. Cu această ocazie, cei trei poeți au primit din partea Primăriei, a Consiliului Local și a Bibliotecii, *Diploma de Excelență pentru contribuția adusă la dezvoltarea tezaurului cultural bârlădean*, înmănată de av. Dumitru Boroș, primarul municipiului. Activitatea s-a transmis on line pe site-ul Primăriei Bârlad.

Poeta Dorina Stoica

Omagiu la statuia domnitorului

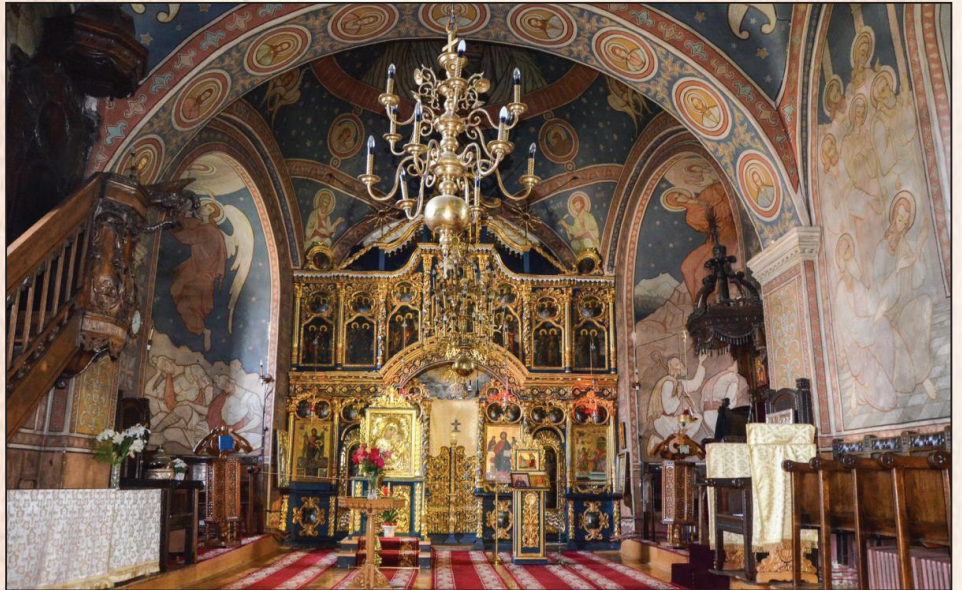
Poetul Simion Bogdănescu și Dumitru Boroș, primarul municipiului

N.N. TONITZA - PICTOR DE BISERICI

CU VOIA TATALUI • BINECUVANTAREA FIILUI SI AJUTORUL SFANTULUI DUH
IN VREMEA PASTORIEI IPS. NICODIM MITROPOLITUL
MOLDOVEI • PRIN STRADANIA DOCTORULUI PAUL GOTCU SI SPRIJINUL CATORVA DREPT
CREDINCIOSI • CESTINI • ÎMPODOBITU • SA ACEST SFANT LACAȘ • IN MILOSTIVA CLACA • DE CA-
TRE STUDENȚII SI DIPLOMATII ACADEMIEI DE ARTE-FRUMOSE DIN IASI • SUB CĂLĂUZA DAS-
CĂLĂULUI LOR • ZOGRAVUL N. TONITZA • SFINTIREA LUCRULUI DE ZUGRĂVIRE
ȘI ÎNTOIRE SA FĂCUT CU STRĂLUCITĂ SĂRBĂTOARE LA 14 SEPTEMBR 1937.

*Biserica Mănăstirii Durău,
zugrăvită în anii 1936-1937
de pictorul Nicolae Tonitza și
studenții săi de la Academia de
Arte Frumose din Iași.*

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.

Anul XXVII, nr. 1(82), martie 2021, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor-șef), Ritta Mintiade, Elena Popoiu, Simion Bogdănescu, Bogdan Artene, Florian Pricop, Constantin Romete.

Fotografii: Cezar Crăescu, Barlad Online www.b-o.ro

Responsabili de număr: Elena Popoiu și Simion Bogdănescu.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

**Academia Bârlădeană
urează cititorilor săi
Paște fericit !**

Hristos a înviat !